

LAPIN SAIRAANHOITOPIIRI
LAPPI BUOHCCEDIKŠUNBIIRE

**APUVÄLINEPALVELUJEN ALUEELLINEN JÄRJESTÄMINEN
JA
APUVÄLINEIDEN SAATAVUUSPERUSTEET
LAPIN SAIRAANHOITOPIIRISSÄ**

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	7
APUVÄLINEPALVELUJEN KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT LAPIN SAIRAAHOITOPUIRISSÄ	7
Lähetekäytäntö - Miten apuvälinepalveluihin pääsee?	8
Apuvälineiden huolto ja kuljetus.....	9
Muutoksenhaku.....	9
KÄSITTEITÄ APUVÄLINETOIMINNASSA	9
APUVÄLINEPALVELUJA OHJAAVAT PERIAATTEET JA LAINSÄÄDÄNTÖ	10
Terveystuolto.....	11
Kotisairaanhoidon kautta hankittavat hoitovälineet.....	13
Sosiaalitoimi.....	11
MUITA APUVÄLINEPALVELUJA JÄRJESTÄVIÄ TAHOJA	12
Koulutoimi	12
Työvoimahallinto	12
Työnantaja.....	12
Kansaneläkelaitos.....	12
Valtiokonttori	13
Liikenne – ja tapaturmavakuutukset.....	13
04 APUVÄLINEET HENKILÖKOHTAISEEN LÄÄKETIETEELLISEEN HOITON	14
0403 HENGITYSHOIDON VÄLINEET	14
0406 VERENKIERTOHAIRIÖIDEN HOITOVÄLINEET	15
040606 Tukisukat ja tukihihat käsivarsille ja jaloille ja muille kehon osille.....	15
040689 Muut painevaatteet	15
0427 STIMULAATTORIT	15
042706 Stimulaattorit kivun lievitykseen.....	15
0433 PAINEHAAVOJEN EHKÄISY- JA HOITOVÄLINEET	15
043303 Istuintyyntynyt ja alustat painehaavojen ehkäisyyn.....	15
043306 Patjat ja patjanpäälliset painehaavojen ehkäisyyn.....	16
0448 LIIKKEEN, VOIMAN JA TASAPAINON HARJOITUSVÄLINEET	16
044803 Kuntopyörät ja ergometrit	16
044808 Seisontakehikot ja tuet seisomiseen.....	16
044815 Yläraajan, vartalon ja alaraajan harjoitusvälineet	16
044818 Painomansetit	16
05 VÄLINEET TAITOJEN HARJOITTAMISEKSI	17
0509 PIDÄTYSKYVYN HARJOITUSVÄLINEET	17
050903 Inkontinenssihälyttimet.....	17
06 ORTOOSIT JA PROTEESIT	17
0603 VARTALON JA SELKÄRANGAN ORTOOSIT	17
060309 Rinta- lannerangan, ristiselän ortoosit.....	17

060312 Kaularankaortoosit.....	17
0604 VATSAN ORTOOSIT	17
060406 Tyrätuet.....	17
0606 YLÄRAAJAN ORTOOSIT, VARTALOKIINNITTEISET	18
060603 Sormiortoosit	18
060612 Ranne- ja kämmenortoosit.....	18
060621 Olkanivelen ortoosit.....	18
0612 ALARAAJAN ORTOOSIT	18
061203 Jalkateräortoosit	18
061206 Nilkkaortoosit	18
061209 Polviortoosit.....	18
061212 Polvi-nilkka-jalkateräortoosit.....	18
061215 Lonkkaortoosit	19
061218 Lonkka-polvi-nilkka-jalkateräortoosit	19
0618 YLÄRAAJAPROTEESIT	19
0621 KOSMEETTISET YLÄRAAJAPROTEESIT	19
0624 ALARAAJAPROTEESIT	19
063003 Peruukit.....	20
063018 Rintaproteesi.....	20
063021 Silmäproteesit	20
0633 ORTOPEDISET JALKINEET	20
09 HENKILÖKOHTAISEN HYGIENIAN JA SUOJAN VÄLINEET	21
0903 Vaatteet ja kengät	21
090303 Suojapeitteet	21
090333 Uima-asut.....	21
090345 Liukuesteet jalkineisiin.....	21
0906 SUOJAVÄLINEET	21
090603 Pään suojat.....	21
090615 Suojakäsineet.....	21
090618 Säari- ja polvisuojat	21
090624 Vartalosuojat	21
0909 PUKEUTUMIS- JA RIISUUTUMISVÄLINEET	21
090903 Sukan- ja sukkahousujenvetolaitteet	22
090906 Kenkäalusikat ja saapasrennit	22
090912 Pukeutumis- riisuutumiskoukut -kepit	22
090915 Vetoketjunvetimet.....	22
090918 Napittimet	22
0912 WC-APUVÄLINEET	22
091203 Wc-tuolit siirrettävät, pyörälliset ja pyörättömät.....	22
091209 Wc-istuimien istuinosaat	22
091212 Wc-istuimen korotukset jalalliset	22
091215 Wc-istuimen korotukset helposti irrotettavat	22
091218 Wc-istuimen korotukset kiinteät	22
091221 Wc-istuimet korkeussäädettävät	22
091233 Alusastiat.....	22
0933 PESEYTYMIS- SUIHKU- JA KYLPYVÄLINEET	23
093303 Kylpy/suihkutuolit/ammelaudat, jakkarat, selkänojat ja istuimet	23
093306 Amme- ja suihkumatot ja liukuestenauhat	23
093312 Kylpypaarit, suihku- ja hoitopöydät	23

093321 Kylpyammeet.....	23
093330 Pesulaput -sienet ja -harjat pidikkeillä, varsilla tai kahvoilla	23
093339 Kelluntavälineet	23
0936 KÄSIEN- JA JALKOJENHOITOVÄLINEET	23
093603 Kynsiharjat	23
093606 Kynsiviilat ja hiomapaperilevyt.....	23
093609 Kynsisakset ja kynsileikkurit.....	23
0939 HIUSTENHOITOVÄLINEET	23
093906 Kammat ja harjat.....	23
0942 HAMPAIDENHOITOVÄLINEET	23
094203 Hammasharjat ei sähköiset	23
0954 SUKUPUOLIELÄMÄN APUVÄLINEET	24
095409 Vibraattorit ja hierontalaitteet	24
12 LIIKKUMISEN APUVÄLINEET	24
1203 KÄVELYN APUVÄLINEET YHDELLÄ KÄDELLÄ KÄYTETTÄVÄT	24
120303 Kävelykepit	24
120306 Kyynärsauvat	24
120312 Kainalosauvat	24
120316 Kävelykepit, kolme tai useampia tukijalkoja	24
1206 KÄVELYN APUVÄLINEET KAHDELLA KÄDELLÄ KÄYTETTÄVÄT	24
120606 Kävelytelineet, pyörälliset (rollaattorit).....	24
120609 Kävelytuolit.....	24
120612 Kävelypöydät.....	24
1212 AUTON KÄYTTÖÄ HELPOTTAVAT VÄLINEET	25
1218 POLKUPYÖRÄT.....	25
121806 Kolmipyörät jaloin poljettavat	25
121812 Potkupyörät ja potkulaudat jalalla työnnettävät.....	25
121815 Tandempyörät ja nelipyöräiset polkupyörät.....	25
121821 Polkupyörien lisävarusteet	25
1222 PYÖRÄTUOLIT IHMISVOIMIN KÄYTETTÄVÄT	26
122203 Pyörätuolit, käsikäyttöiset, molemmilta puolilta kelattavat	26
1223 SÄHKÖPYÖRÄTUOLIT	26
122303 Sähköpyörätuolit, mekaaninen ohjaus.....	26
122306 Sähköpyörätuolit, sähköinen ohjaus	26
1224 PYÖRÄTUOLIIEN LISÄVARUSTEET	27
122409 Pyörätuolien lisävoimalaitteet.....	27
1227 MUUT KULKUVÄLINEET	27
122707 Rattaat.....	27
122709 Pulkat, reet ja kelkat.....	27
1231 SIIRTYMISEN JA KÄÄNTYMISEN APUVÄLINEET	28
123103 Liukulaudat, liukumatot ja liukulakanat	28
123106 Kääntölevyt.....	28
123115 Nostovyöt ja -valjaat	28
1236 HENKILÖNOSTOLAITTEET	28
123603 Nostolaitteet pyörälliset nostokankailla ja/tai nostovaljailla	28
123612 Nostolaitteet seinään, lattiaan ja/tai kattoon kiinnitettävät	28
1239 SUUNNISTAUTUMISVÄLINEET	28
123903 Näkövammaisten suunnistautumiskepit	28

15 KODINHOITOVÄLINEET	28
1509 SYÖMISEN JA JUOMISEN VÄLINEET	29
1515 OMPELU- JA VAATEHUOLTOVÄLINEET	29
151521 Sakset.....	29
18 ASUNTOJEN JA MUIDEN TILOJEN VARUSTEET JA LISÄLAITTEET	29
180303 Työpöydät	29
180306 Lukupöydät ja pulpetit.....	29
180315 Vuodepöydät.....	29
1806 VALAISIMET	29
180606 Luku- ja työskentelyvalaisimet	29
1809 ISTUIMET	29
180903 Tuolit	29
1812 SÄNGYT	30
181218 Patjat ja patjanpäälliset.....	30
181224 Selkä- ja jalkanojat, säädettävät.....	30
1818 TUKEUTUMISVÄLINEET	30
1821 OVEN-, IKKUNAN- JA VERHONAVAAJAT/SULKIJAT	30
182103 Ovenavaajat ja -sulkijat	30
182106 Ikkunanavaajat ja -sulkijat.....	30
182109 Verhonavaajat ja -sulkijat.....	30
182112 Markkiisien- ja sälekaihtimien avaaajat ja sulkijat.....	31
1830 HISSIT, NOSTOTASOT, PORRASHISSIT	31
183012 Porraskiipijät.....	31
22 KOMMUNIKOINTIVÄLINEET JA HAVAITSEMISVÄLINEET	31
220906 Henkilökohtaiset puheäänien vahvistimet	32
2203 NÄKEMISEN APUVÄLINEET	32
2206 KUULEMISEN APUVÄLINEET	34
2218 KUUNTELUN, KATSOMISEN JA VIDEOIDEN KATSELUN APUVÄLINEET	34
2233 TIETOKONEET JA PÄÄTELAITTEET	36
223306 Kannettavat tietokoneet ja kämmentietokoneet (PDA)	36
2236 TIETOKONEIDEN TIEDONSYÖTTÖLAITTEET	37
223603 Näppäimistö.....	37
223606 Hiiret	37
223609 Joystick.....	37
223909 Vaihtoehtoiset tulostuslaitteet	37
24 ESINEIDEN JA LAITTEIDEN KÄSITTELY- JA KULJETUSVÄLINEET	37
2406 PAKKAUSTEN KÄSITTELYVÄLINEET	37
240603 Avaajat	37
240606 Putkilonpuristimet	37
2413 KAUKO-OHJAUSLAITTEET	37
241303 Kauko-ohjausjärjestelmät.....	37
241306 Ympäristönhallintaohjelmat	38
2418 KÄSIVARREN JA/TAI KÄDEN JA/TAI SORMIEN TOIMINTAA AUTTAVAT TAI KORVAAVAT VÄLINEET	38

241806 Otteenmuuntajat ja niiden lisävarusteet.....	38
241827 Toiminnan sallivat käsivarren tuet	38
2421 OTTEEN PIDENTIMET	38
242103 Tarttumapihdit, käsikäyttöiset	38

JOHDANTO

Vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kotona selviytymistä on tuettava entistä enemmän, jotta terveydenhuollon palvelurakenteen muuttuminen laitoshoidosta avohoitoon onnistuisi. Tämä tarkoittaa apuvälinepalvelujen voimavarojen suuntaamista siten, että mahdollisimman moni selviytyisi kotona, palveluasumisessa ja muussa heidän toimintaympäristössään niin pitkään kuin mahdollista.

Alueelliseen yhteistyöhön veloitetaan 1.3.2005 voimaan astuneessa valtioneuvoston asetuksessa (1019/2004) hoitoon pääsyn toteuttamisesta ja alueellisesta yhteistyöstä. Lapin sairaanhoitopiiri osallistuu ERVA -alueen apuvälineiden kilpailutuksiin, minkä järjestäjänä on OYS:n hankintatoimisto. Apuvälineet on hankittava kilpailutuksessa valituista apuvälineistä.

Asumispalveluyksiköissä asuvien apuvälineet

Asumispalveluyksiköissä tulee olla perusvarustuksena hoitohenkilökunnan työergonomiaa helpottavat välineet kuten esimerkiksi henkilönostolaitteet, sähkösängyt nousutukineen, siirto- ja nostovyöt, suihkutuolit (myös kallistettavat), suihkulavitsat, wc-korottajat, geriatriset tuolit, lepoasentoon säätävät pyörätuolit yms. Palveluasumisyksiköiden perusvarustukseen kuuluvat myös yhteiskäyttöön soveltuvat apuvälineet kuten esimerkiksi kuljetuspyörätuolit (myös kallistettavat) ja yleisissä tiloissa käytettävät pienapuvälineet (mm. erikoislusikat, -haarukat, -veitset, -mukit).

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä voidaan myöntää potilaan henkilökohtaiseen käyttöön apuväline, mikäli se mahdollistaa itsenäisen toiminnan esim. suihkuun siirtymisen (kelattava suihkutuoli), wc-istuimelta nousemisen (wc-korottaja) tai vuoteesta siirtymisen pyörätuoliin (sähkösängy, nousutuki ja potilasnostolaite).

Vaikeavammaisille suunnitelluissa palveluasunnoissa tulee olla perusvarustuksena hoitajakutsujärjestelmät ja asukkaan tarvetta vastaavat hälytyspainikkeet sekä ulko-ovissa ja hisseissä valmiudet mahdollisesti tarvittavien ympäristöhallintalaitteiden asentamiselle. Palvelutalot ovat myös velvollisia hankkimaan potilaan turvallisuuteen liittyvät epilepsiahälyttimet.

Asumispalvelujen suunnitteluvaiheessa on syytä huomioida yllä mainittujen perusvarustukseen kuuluvien välineiden hankinta ja kirjata asia myös kunnan ja palveluntuottajan väliseen sopimukseen.

APUVÄLINEPALVELUJEN KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT LAPIN SAIRAAHOITOPIIRISSÄ

LSHP:n apuvälineiden saatavuusperusteiden pohjana ovat [terveydenhuoltolaki](#), kiireettömän hoidon perusteet (<http://www.terveysportti.fi>), sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemat oppaat, apuvälineiden laatusuositukset (2003:7) sekä vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositukset (2003:4). Päivityksen pohjana on sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääikinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluista.

[Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääikinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta](#)

Terveydenhuollon apuvälinepalveluiden työnjaon perusteena ovat erityisasiantuntemus ja asiakkaan perustaudin ensisijainen hoitovastuu. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ovat yksi osa kuntoutusta, minkä vuoksi asiakkaan kokonaistilanne on arvioitava moniammatillisessa hoito-, palvelu- tai kuntoutussuunnitelmassa. Erikoissairaanhoito vastaa erityistä asiantuntemusta vaativista apuvälineistä sekä niiden asiakkaiden apuvälineistä, joiden ensisijainen hoitovastuu on keskitetty erikoissairaanhoitoon. Erikoissairaanhoidossa vaativat kuulon, näön ja hengityksen apuvälineet järjestetään ja hankitaan erikoisalojen toimesta, kuten myös akuuttiin hoitoon ja kuntoutukseen liittyvät apuvälineet esimerkiksi ensimmäiset proteesit, peruukit ja lääketieteelliset hoitosukat.

Kiireettömän hoidon perusteiden mukaan ensisijaisesti turvataan apuvälineet, jotka ovat välttämättömiä elintärkeiden ja keskeisimpien päivittäisten toimintojen ylläpitämiseksi tai jotka ovat välttämättömiä henkilön itsenäisen suoriutumisen tukemisessa. Ensisijaisuutta arvioidessa on huomioitava mm.

1. sairauden etenemisnopeus,
2. tapaturman/vamman aiheuttama tarve
3. sairaalasta kotiutuksen mahdollistavat välineet
4. laitoshoidon joutumisen uhka
5. lasten kehityksen ja kasvun vaatimukset
6. apuvälineen käyttö edistää turvallisuutta

Lasten apuvälineet järjestetään erikoissairaanhoidon kautta 16 ikävuoteen asti. Hoitovastuun ollessa lasten erikoisaloilla, apuvälinepalvelut järjestetään ja kustannetaan sieltä. Jos lasten hoitovastuu on Oulun yliopistollisessa keskussairaalassa, Tervaväylän koululla tai Kolpeneen palvelukeskuksessa, näiden lasten apuvälinepalvelut järjestetään keskussairaalaan kuntoutuspoliklinikalla.

Pysyvästi laitoshoidossa oleville potilaille apuvälineet kustantaa kyseinen hoitopaikka. Asiakkaalla käytössä olevien apuvälineiden tarve arvioidaan tapauskohtaisesti.

Valtakunnallisesti on sovittu, että apuvälineen käyttäjän muuttaessa kunnasta toiseen apuvälineet muuttavat hänen mukanaan vastikkeetta. Apuvälineen käyttäjän tulee ilmoittaa asuin- kuntansa vaihdosta apuvälineen luovuttaneelle taholle. Tieto apuvälineistä ja välineeseen kohdistuneesta hullosta on annettava uudelle taholle, jolle siirtyy vastuu niiden seurannasta. Asiakkaan muuttaessa ulkomaille, hänen tulee palauttaa lainaamansa apuvälineet. Apuvälineiden muuttokustannuksista apuvälineen käyttäjä vastaa itse.

Opiskelupaikkakunnalla on järjestämis- ja kustannusvastuu opiskelijaterveydenhuollon järjestämisestä. Perusterveydenhuollon tasoiset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelut kustantaa opiskelupaikkakunnan perusterveydenhuolto kaikille opiskelijoille riippumatta opiskelijan kotikunnasta (<http://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/apuvälineet>).

Lähetekäytäntö - Miten apuvälinepalveluihin pääsee?

TERVEYDENHUOLTOLAKI Erikoissairaanhoitolain (1062/1989) mukaan hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa lähetteen saapumisesta sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun toimintayksikköön. Lääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä tai aloitettava, hoidon kiireellisyys huomioiden, kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on tutkimusten perusteella todettu.

Apuvälinepalvelun käynnistyminen erikoissairaanhoidossa edellyttää lääkärin tai terveydenhuollon muun ammattihenkilön lähetettä. Apuvälinepalvelu perustuu voimassa olevaan kuntoutussuunni-

telmaan. Läheteestä on selvittävä asiakkaan toimintakyvyn rajoitus ja sen aiheuttama haitta sekä henkilön muut apuvälineet ja palvelut. Lähete on osoitettava kuntoutuspoliklinikalle (PL35, 8041 Rovaniemi), jossa apuvälinepalvelut hoidetaan.

Perusterveydenhuollon apuvälinepalveluihin voi ottaa yhteyden asiakas itse tai lähihenkilö. Joissain tapauksissa tarvitaan hoitavan lääkärin tai apuvälineasiantuntijan lähete.

Apuvälineiden huolto ja kuljetus

Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista edellyttää, että niiden toimintavarmuus turvataan. Ammattimaisten käyttäjien on mm. varmistettava, että apuvälineiden kunto on lain edellyttämällä tasolla ja terveydenhuollon laitteen ja tarvikkeen saa asentaa, huoltaa ja korjata henkilö, jolla on tarvittava ammattitaito ja asiantuntemus.

Apuvälineiden huolto ja korjauspalveluiden sekä apuvälineisiin tehtävien muutostöiden järjestäminen kuuluu apuvälineen omistavalle taholle. Muutostyöt eivät merkittävästi saa vaikuttaa apuvälineen rakenteisiin tai apuvälineen käyttötarve ei saa muuttua ja lupa muutostöihin on saatava kyseisen apuvälineen toimittajalta. Apuvälinettä luovutettaessa käydään asiakkaan tai lähihenkilön kanssa läpi apuvälineen käyttöohjeiden lisäksi huoltoon ja korjaamisen liittyvät seikat ja annetaan kirjalliset käyttö-, huolto- ja palautusohjeet sekä yhteyshenkilöiden tiedot. Käyttäjän ja/tai hänen lähihenkilönsä ovat velvollisia ottamaan yhteyden apuvälineen luovuttaneeseen yksikköön, kun apuvälinettä on korjattava tai huollettava tai jos siihen tehdään muuttuneen toimintakyvyn vuoksi tarpeelliset muutostyöt.

Apuvälineiden käyttäjällä ja / tai sovitusti hänen lähihenkilöillään on vastuu huolehtia apuvälineen käyttöhuollosta esimerkiksi pyörätuolien renkaiden ilmojen täyttämisestä, akkujen lataamisesta ja apuvälineen puhdistuksesta. Apuvälineen kuljetus kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen.

Lapin sairaanhoitopiirin alueella on sovittu apuvälineiden huoltojen osalta yhteistyöstä terveyskeskusten ja keskussairaalan välillä. Keskussairaalan apuvälinehuolto voi mahdollisuuksien mukaan järjestää huollon asiakkaan kotipaikkakunnalle, mikäli paikkakunnalla löytyy tarvittavaa ammattitaitoa.

Muutoksenhaku

Apuvälinepäätöksen katsotaan olevan hoitopäätökseen verrattavissa oleva asiakirja. Apuvälinepäätökset tehdään kirjallisesti ja sen perusteella päätökseen tyytymätön asiakas voi tehdä joko kirjallisen tai suullisen oikaisupyynnön päätöksen tehneelle taholle.

KÄSITTEITÄ APUVÄLINETOIMINNASSA

Apuväline

Apuväline on väline, laite tai vastaava, joka edistää, ylläpitää tai korvaa henkilön toimintakykyä ja osallistumista silloin, kun se vamma, sairauden tai ikääntymisen vuoksi on heikentynyt.

Apuvälinepalvelut ja apuvälinepalveluprosessi

Apuvälinepalveluihin kuuluvat apuvälineen tarpeen määrittely, sovitus, luovutus, käytön opetus ja seuranta, huolto sekä palautus. Tämä prosessinomaisesti etenevä apuvälinepalveluketju on suunnitelmallista ja pitkäjännitteistä toimintaa asiakkaan kanssa. Se on osa asiakkaan muuta kuntoutus- ja

hoitoprosessia tai palveluketjua. Tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn ja itsenäisen selviytymisen tukeminen tai korvaaminen tarkoituksenmukaisilla apuvälineillä.

Apuvälinealan asiantuntija

Apuvälinealan asiantuntija on henkilö, jolla on soveltuva koulutus, tietoa ja osaamista sekä apuvälinepalvelujärjestelmistä että apuvälineistä. Apuvälinetarpeen arviointia ja valintaa tekevällä henkilöllä on apuvälinetietouden ohella oltava tietoa eri sairauksien, vammaisryhmien ja ikääntymisen vaikutuksesta toimintakykyyn. Apuvälineasiantuntijoiksi voidaan katsoa soveltuvan koulutuksen perusteella apuvälinealan ammattihenkilöt mm. fysio-, toiminta-, puhe- ja jalkaterapeutit, kuntoutusohjaajat, sosiaalityöntekijät, apuvälineteknikot ja teknisen alan ammattihenkilöt. Asiakas / potilas on oman asiansa asiantuntija ja hänen itsemääräämisoikeuttansa on kunnioitettava.

Kuntoutussuunnitelma/palvelusuunnitelma

Kuntoutussuunnitelman/palvelusuunnitelman tulee sisältää kuvaus nykyisestä asiakkaan toimintakyvystä ja avuntarpeesta, käytössä olevista apuvälineistä, kuntoutuksista, etuuksista, palveluista ja tukitoimista sekä suunnitelma tulevista tarpeista. Kuntoutussuunnitelman laatii moniammatillinen työryhmä yhdessä asiakkaan kanssa ja sen allekirjoittaa lääkäri. Palvelusuunnitelman laatii ammatillainen yhdessä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa.

Lähihenkilö ja tukiverkosto

Lähihenkilöitä ovat apuvälineen käyttäjän omaiset, läheiset ja avustajat. Tukiverkosto puolestaan koostuu apuvälineen käyttäjän lähihenkilöistä ja ammattilaisista muodostaen ryhmän, joka tukee henkilön selviytymistä fyysisessä, sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä.

Toimintaympäristö

Asiakaskohtaisesti toimintaympäristö voi olla palveluasuminen, koti-, päivähoito-, koulu-, opiskelija- tai työympäristö. Siihen voidaan katsoa myös asiointiin ja harrastuksiin liittyvä ympäristö.

Asumispalveluyksikkö

Asumispalveluyksikkö on kodinomainen kunnallinen tai yksityinen ryhmä- tai palveluasumismuoto.

APUVÄLINEPALVELUJA OHJAAVAT PERIAATTEET JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Apuvälinetarpeen arvioinnin lähtökohtana ovat asiakkaan yksilölliset tarpeet, toimintakyky, elämäntilanne, apuvälineen käytön turvallisuus ja käyttöympäristö sekä hänen saamansa muut palvelut. Apuvälineen arviointi tehdään käyttäjän, apuvälinealan asiantuntijan ja tarvittaessa hänen lähihenkilöittensä kanssa yhdessä.

Apuvälinepalvelut järjestetään tehokkaasti ja ammattitaitoisesti annettujen määrärahojen puitteissa, huomioiden apuvälineiden kierrätettävyys. Apuvälinealan asiantuntijat kehittävät ja ylläpitävät ammattitaitoaan täydennyskoulutuksen, verkostoitumisen ja yhteistyön avulla. Apuvälinepalveluissa noudatetaan yhteisesti sovittua työn- ja vastuunjakoja sekä yhteisiä toimintakäytäntöjä. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä koskee myös apuvälinepalvelujen piirissä työskenteleviä henkilöitä.

Terveys- ja sosiaalihuollon lisäksi muita vastuutahoja ovat opetustoimi, Kansaneläkelaitos, työvoimahallinto, vakuutus- ja työeläkelaitokset sekä Valtiokonttori, joita ohjaavat omat lainsäädän-

tönsä. Vastuun- ja työnjaon selvittäminen vaatii paikallisesti ja alueellisesti yhteistyön tekemistä eri toimijoiden kesken.

Terveydenhuolto

Terveydenhuoltolaissa katsotaan lääkinnällisen kuntoutuksen ja apuvälinepalvelujen olevan osa kokonaisvaltaista hoitoa. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelujen järjestämisvastuu on kunnilla ja sairaanhoitopiireillä siten, että perusapuvälinepalveluista vastaa perusterveydenhuolto sekä sosiaalitoimi ja erityisasiantuntemusta vaativista apuvälineistä erikoissairaanhoido. Kuntalakiin (365 / 1995) perustuen kunnan tulee hoitaa sille laissa säädetyt tehtävät itse tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa.

Lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia apuvälineitä ovat lääkinnällisin perustein todetun toimintavajavuuden korjaamiseen tarkoitettut välineet, laitteet tai vastaavat, joita vajaakuntoinen henkilö tarvitsee selviytyäkseen päivittäisissä toiminnoissaan. Yksittäisen potilaan tai asiakkaan kohdalla lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelun ja apuvälineen saamisen edellytyksenä on lääkärin toteama sairaus, vamma tai toimintavajavuus ja niistä johtuva toimintakyvyn haitta. Ikääntyminen sellaisenaan ei ole peruste myöntää apuvälineitä, vaan asiakkaat ohjataan hankkimaan tarvitsemansa välineet omin kustannuksin, mikäli lääkinnällistä perustetta ei ole olemassa.

Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista koskee myös apuvälineitä. Terveydenhuollon laitteen ja tarvikkeen tulee täyttää sitä koskevat olennaiset vaatimukset, sen tulee olla käyttötarkoitukseensa sopiva ja saavuttaa sille suunniteltu toimivuus ja suorituskyky. Laitteen asianmukainen käyttö ei saa vaarantaa potilaan, käyttäjän tai muun henkilön terveyttä tai turvallisuutta. Laissa valmistaja veloitetaan ilmoittamaan lääkelaitokselle terveydenhuollon laitteen ja tarvikkeen ominaisuuksien tai suorituskyvyn muutoksesta tai häiriöstä sekä riittämättömistä merkinnöistä tai käyttöohjeista. Materiaalit ja tarvikkeet pitää olla CE-merkittyjä sekä laitteiden edustajien on taattava niiden sopivuus ko. käyttötilanteeseen.

Maksuttomuus

Asiakasmaksulain mukaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet sekä niiden sovitus, uusiminen ja huolto ovat maksuttomia.

Sosiaalitoimi

Vammaispalvelulaki ja asetus määrittelevät ne palvelut ja taloudelliset tukitoimet, joita kunnan sosiaalitoimi järjestää vaikeavammaiselle henkilölle. Lain keskeinen tarkoitus on edistää vammaisen ja pitkäaikaissairaana henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia on haettava sosiaalitoimesta. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan suositus esim. apuvälineasiantuntijalta tai muulta terveydenhuollon henkilöltä.

Vammaispalvelulaki ja –asetus määrittää vaikeavammaiseksi henkilön, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia. Kuntien sosiaalitoimen vastuulla on vammaispalvelulain sekä vammaispalveluasetuksen perusteella vaikeavammaisen henkilön asumiseen liittyvät välineet ja laitteet, joita ei järjestetä lääkinnällisestä kuntoutuksen perusteella. Kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat palvelut on tarkoitettu vaikeavammaisille. Järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvia palveluja ovat asunnon muutostyöt sekä asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet, esim. kiinteästi asennetut henkilönnostolaitteet ja kuulovammaiselle tarkoitettut valolliset ovikellot tai muut hälytyslaitteet.

Asunnonmuutostöihin luetaan kodin tiloihin ja lähiympäristöön yksilöllisesti arvioitavat muutostyöt, mitkä helpottavat liikkumista ja päivittäisistä toiminnoista suoriutumista. Sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta korvataan vamman tai sairauden kannalta välttämättömät kohtuulliset asunnon muutostyöt.

Sosiaalihuollon järjestämistä varten kuuluvat myös päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet. Muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin kuuluvien apuvälineiden hankkimisesta myönnetään korvausta sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee niitä vammansa tai sairautensa takia esim. liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa. Näiden välineiden ja laitteiden hankinnassa korvaus on puolet (50 %) vamman kannalta välttämättömien välineiden hankkimisesta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista. Mikäli vakiomalliseen koneeseen, välineeseen tai laitteeseen tehdään muutostöitä, korvataan ne kokonaan (100 %). Väline ja laite voidaan antaa myös käytettäväksi. Kaikille vammaisille tarkoitettuja palveluita ja taloudellisia tukitoimia järjestetään määrärahojen sallimissa rajoissa.

Vammaispalvelulain ja -asetuksen mukaan vammaiselle henkilölle voidaan korvata ylimääräiset vaatekustannukset, jotka aiheutuvat vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vamman vuoksi voi hankkia valmiina ostettavia vaatteita ja kenkiä.

Muita apuvälinepalveluja järjestäviä tahoja

Koulutoimi

Opetuksen järjestäjät ovat velvollisia järjestämään perusopetuslain ja -asetuksen mukaan maksutta vammaiselle tai erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle koulussa käytettävät apuvälineet. Opetusvälineisiin ja oppimateriaaleihin kuuluvat muun muassa kommunikointia tukevat materiaalit ja välineet sekä esimerkiksi hissit, kaiteet, luiskat, laskettavat ja nostettavat pesualtaat ja erilaiset pulpetit, tuolit ja muut vastaavat välineet. Tämä koskee myös esikouluopetusta päiväkodeissa.

Työvoimahallinto

Työvoimahallinto voi korvata vajaakuntoisen henkilön työnantajalle työolosuhteiden järjestelytukea. Tällä tuella työnantaja voi hankkia esimerkiksi työkoneita, kehittää työmenetelmiä tai teettää työpaikan muutostöitä, jotka auttavat vajaakuntoisen työntekijän työhön sijoittamista tai tukevat hänen työssä pysymistä.

Työnantaja

Työnantajan on hankittava työntekijän käyttöön apuväline, silloin kun työn luonne tai työolosuhteet sitä edellyttävät ja se on välttämätön tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi. Laitoksissa ja tehostetussa palveluasumisessa yksiköissä hoitohenkilökunnan ergonomiaan ja kuntouttavaan hoitotyöhön liittyvien apuvälineiden hankinnoista vastaa työnantaja.

Kansaneläkelaitos

Kansaneläkelaitos järjestää vaikeavammaiselle henkilölle työssä ja opiskelussa tarpeelliset kalliit ja vaativat apuvälineet. Vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka ei ilman suunniteltua apuvälinettä selviydy työstään tai opiskelusta. Kelan korvaamia apuvälineitä ovat esimerkiksi tekniset erityislaitteet kuten lukutelevisio, piste- ja isonäytöt sekä atk-laitteistot. Apuvälineitä voidaan myöntää 7.

luokalta alkaen, jos apuväline katsotaan tarpeelliseksi myös myöhemmin työelämään tähtäävässä opiskelussa. Tällöin hakemukseen tulee liittää ammatillisen koulutuksen toteuttamissuunnitelma. Apuvälineet annetaan kuntoutujan käyttöön, mutta ne säilyvät Kelan omistuksessa. Kela vastaa apuvälineiden käytön opettamisesta, huollosta ja seurannasta.

Valtiokonttori

Valtiokonttori korvaa muun muassa asevelvollisten, siviilipalvelusmiesten, eräiden puolustusvoimien palveluksessa olleiden ja YK-rauhanturvajoukoissa palvelleiden tarvitsemat sairaanhoitoon kuuluvat proteesit ja apuvälineet sekä niiden korjaamisen, uusimisen ja käytön opettamisen. Apuvälinekorvausta suoritetaan, kun on kyseessä sotilastapaturma tai palvelussairaus.

Lisätietoja: <mailto:sove.info@valtiokonttori.fi>

Liikenne – ja tapaturmavakuutukset

Vakuutusyhtiöt korvaavat liikenneonnettomuudesta tai tapaturmasta aiheutuneen vamman tai sairauden toiminnanrajoitusten vuoksi tarpeellisten apuvälineiden hankkimisen. Korvauksen piiriin kuuluvat apuvälineiden määräämisestä, sovittamisesta, hankkimisesta, käyttöön luovuttamisesta, käytön opettelusta sekä huollosta ja uusimisesta aiheutuvat kulut. Apuvälineillä tarkoitetaan kaikkia terveydenhuollon lainsäädännön apuvälineiksi katsomia apuvälineitä, joita vahingoittunut tarvitsee vamman aiheuttamien toimintarajoitusten vuoksi. Apuvälinetarve arvioidaan julkisen terveydenhuollon yksikössä saatavuusperusteiden mukaan, josta tehdään myös mahdollinen hankinta ja laskutetaan vakuutusyhtiötä jälkikäteen (VKK:n suositus 6/15). Tällöin apuvälineen omistajataho on julkinen terveydenhuolto.

Kotisairaanhoidon kautta hankittavat hoitovälineet

Henkitorven kanyylit ja avannevälineet- sekä tarvikkeet ovat erikoisalan/hoitavan lääkärin määräämiä hoitovälineitä. Ihon suojaus- ja puhdistusvälineet, virtsan keräys- ja poistovälineet, virtsan ja ulosteen imeytymisen apuvälineet sekä välineet estämään virtsan ja/tai ulosteen tahatonta vuotamista ovat kotisairaanhoidon hoitovälineitä. Ne hankitaan perusterveydenhuollosta lääkärin ja hoitohenkilökunnan arvioinnin mukaan, yleensä kotisairaanhoidon piiriin kuuluville potilaille.

04 APUVÄLINEET HENKILÖKOHTAISEEN LÄÄKETIETEELLISEEN HOITOON

0403 HENGITYSHOIDON VÄLINEET

Aikuisten hengityshoidon apuvälineet

Erikoissairaanhoidosta hankittavat hengitystä avustavat sähkökäyttöiset ja mekaaniset laitteet:

- happirikastimet (10m letkua, liitin, happiviikset 1 kpl ja vaihtosuodatin)
- noninvasiiviset ventilaattorit (Spira, CPAP, Bipap, 1 kpl maskeja ja vaihtosuodatin) hankitaan ja annetaan asiakkaalle keuhkosairauksien vastuualueelta erikoissairaanhoidon kautta lääketieteellisin perustein henkilökohtaiseen käyttöön kotihoitoon. Noninvasiivisten laitteiden maskit: asiakas saa 1 maski/vuosi. Maskin rikkoutuessa asiakkaan tulisi hankkia maski itse.
- hengityspalje hankitaan aikuisikäiselle neurologiselle asiakkaalle, joka tarvitsee hengityksen avustamista palkeen avulla
- hengityshalvauspotilaan hoito ja apuvälineet

PEF -mittari annetaan tutkimusvaiheessa ja/tai kun asiakkaalla on keuhkopoliklinikalla diagnosti-soitu astma, 1 kpl astman omahoidon turvaamiseksi. Jos mittari rikkoutuu, asiakas hankkii PEF-mittarin itse omakustanteisesti.

Perusterveydenhuolto hankkii ja täydentää:

- pitkäaikaisen happihoitopotilaan lisälaitteet: happipullo ja hapen täyttö, virtausmittari, paineenalennusventtiili, pullon kuljetusteline ja happiviikset x1/kk:ssa
- kotisairaanhoidossa lyhytaikaisen happihoidon toteutus terveyskeskuksen potilaalla: happipullo ja täyttö, virtausmittari, paineenalennusventtiili, kuljetusteline ja happiviikset x1 kk:ssa

Homepölykeuhko- ja hengitysallegiapotilaat saavat moottoroidun pölysuojaimen joko maatalousyrittäjien eläkelaitoksen Melan/tai muun vakuutusyhtiön kautta ja erityistapauksissa erikoissairaanhoidon kautta. Potilas itse hankkii lisävarusteiset oheislaitteet mm. kiinteäpaineisen CPAP/Bipap laitteen automaattisen paineensäätimen omaavat laitteet, verkkokäyttöisen lääkesumutinlaitteen oheen paristokäyttöisen lääkesumutinlaitteen.

Lasten hengityshoidon apuvälineet

Lasten hengityshoidon apuvälineitä ovat mm. hengitystä avustavat laitteet, PEF- ja saturaatiomittarit, imulaite ja hengityksen harjoitusvälineet.

Erikoissairaanhoidosta hankitaan lapsille hengitystä avustavat laitteet:

- happirikastimet, esimerkiksi lapsille, joilla on vaikea sydänsairaus tai kun hapen saanti on muusta syystä riittämätöntä. Niihin kuuluvat letkut ja happiviikset sekä siirtoja ja matkoja varten tarvittavat happipullot hankkii perusterveydenhuolto.
- lääkesumuttimet lainataan esimerkiksi kystistä fibroosia sairastaville lapsille
- muut hengitystä avustavat sähköiset laitteet
- PEF-mittareita lainataan lapsille astman diagnosointivaiheessa
- saturaatiomittareita lainataan tarvittaessa lyhytaikaiseen tarpeeseen lapsen kotihoitoa turvaamaan
- tarvittaessa myös hengityksen harjoitusvälineitä luovutetaan lapsille lainaksi kotiin.

Hengityshoidon apuvälineiden huolto hoidetaan keskitetysti erikoissairaanhoidossa teknisten palvelujen ammattimiesten toimesta.

Imulaitteet hankitaan lääkärin arvioinnin ja hänen suosituksen mukaisesti perusterveydenhuollon kautta. Perusterveydenhuollossa imulaite on hoitotarvike.

0406 VERENKIERTOHAIRIÖIDEN HOITOVÄLINEET

040606 Tukisukat ja tukihihat käsivarsille ja jaloille ja muille kehon osille

Lääketieteelliset hoitosukat ovat ihokomplikaatioiden pitkäaikaista hoitoa, jolloin niiden hankinta edellyttää erikoislääkärin tutkimusta. Korkean ja/tai toistuvan syvän laskimotukoksen kotihoidossa suositellaan erikoissairaanhoidon arvion perusteella hoitosukan päivittäistä käyttöä kahden vuoden ajan ja vaikeimmissa tapauksissa jopa pysyvästi posttromboottisen oireyhtymän kehittymisen estämiseksi. Pääasiassa tukisukat hankitaan perusterveydenhuollon kautta. Mikäli hoitovastuu on erikoissairaanhoidossa, ensimmäiset lääketieteelliset hoitosukat kustannetaan erikoissairaanhoidon kautta. Muissa tapauksissa asiakas hankkii tukisukat itse. Tukisukkia ei hankita lääkinällisenä kuntoutuksena sairaalan vuodeosastoille eikä laitoksiin, eikä antiemboliasukkia tai lentosukkia kun puristusluokka on 1.

Lääkinälliset hoitohihat myönnetään rintasyövän ja/tai imusolmukkeiden poiston jälkeisen yläraajan turvotuksen hoitoon. Tukihaha ja tarvittaessa hoitokäsine voidaan hankkia potilaalle, jolla on merkittävä yläraajan turvotus (ympärysmittan lisäys > 2 cm), joka rajoittaa käden käyttöä ja/tai aiheuttaa toistuvia ruusutulehduksia. Hoitokäsine voidaan hankkia akuuttivaiheessa pareettiseen yläraajaan turvotuksen aiheuttamien lisävaurioiden ehkäisemiseksi, ellei tilanne korjaannu asentohoidolla.

Lymfaterapiajaksoon liittyen korvataan tukihaha tai tukisukkia yksilöllisen tarpeen mukaan. Ensimmäinen kpl tai pari hankitaan, kun lymfaterapiaa on toteutettu viisi kertaa. Toinen kpl tai pari hankitaan vasta lymfaterapiajakson päätyttyä. Ei myönnetä lainkaan lieviin toimintakykyongelmiin tai jos turvotusta on alle 2 cm.

040689 Muut painevaatteet

Puristavia tekstiilejä, kuten hoitosukkia ja hoitohaha voidaan käyttää laajojen ja syvien palovammojen jälkihoidossa. Palovammojen jälkihoitoon tarkoitettavat puristavat tekstiilit hankkii erikoissairaanhoito. Lapselle painevaatteita hankitaan erikoissairaanhoidosta liikkeen ja asennon tukemiseen ja ohjaamiseen.

0427 STIMULAATTORIT

042706 Stimulaattorit kivun lievitykseen

TNS-laite lainataan kivun hoitoon silloin kun hoito mahdollistaa jokapäiväisessä elämässä toimimisen. Hoidon arviointi ja hoito-ohjelman tarkka määrittely tulee olla tehtynä ennen laitteen lainaamista. Erikoissairaanhoidossa arvion tekee LKS:n kipupoliklinikka ja perusterveydenhuollossa potilasta hoitava yksikkö. Laite lainataan yksilöllisen arvion mukaan lyhytaikaiseen käyttöön, elektrodit asiakas hankkii itse. Pitkäaikaiseen käyttöön asiakas hankkii laitteen itse.

0433 PAINEHAAVOJEN EHKÄISY- JA HOITOVÄLINEET

043303 Istuintyynyt ja alustat painehaavojen ehkäisyyn

Henkilöt, jotka eivät itsenäisesti kykene vaihtamaan asentoa, voivat saada lääkinällisenä kuntoutuksena painehaavoja ehkäisevän istuintyynyn. Pyörätuolin käyttäjä saa painehaavatyynyn perusterveydenhuollosta. Sähköpyörätuolin käyttäjä saa painehaavatyynyn erikoissairaanhoidosta.

Painehaavatyynyjä myönnetään pääsääntöisesti yksi asiakasta kohti, mutta joissakin tapauksissa saattaa olla perusteltua myöntää kaksi, joko tarpeellisen vaihtelevuuden tai itsenäisen siirtymisen takia.

043306 Patjat ja patjanpäälliset painehaavojen ehkäisyyn

Painehaavariskiluokituksen perusteella yksilöllisen harkinnan mukaan painehaavapatja lainataan perusterveydenhuollosta. Ensimmäisen painehaavapatjan hankintaan tarvitaan lääkärin suositus. Riskiluokituksen määrittämiseen vaikuttavat mm. henkilön fyysinen ja henkinen kunto, aktiivisuustaso ja liikuntakyky. Riskiluokituksen pienentyessä voidaan asiakkaalle vaihtaa korvaava, alemman luokituksen patja. Luokituksen muuttumisen arvioi fysio- tai toimintaterapeutti. Lääkinnällisenä kuntoutuksena ei myönnetä patjoja esim. kivunhoitoon/ unen rauhoittamiseen eikä spastisiteetin hoitoon. Tavalliset patjat, petauspatjat ja tyynyt ovat henkilöiden itsensä kustannettavia, niitä ei luokitella apuvälineiksi.

0448 LIIKKEEN, VOIMAN JA TASAPAINON HARJOITUSVÄLINEET

044803 Kuntopyörät ja ergometrit

Kuntopyöriä ei hankita lääikinnällisenä kuntoutuksena.

Perusterveydenhuollosta lainataan kahdeksi kuukaudeksi mekaaninen restoraattori, jolla on neurologisen sairauden tai selkäydinvamman pohjalta puutteellinen alaraajojen toimintakyky. Sähköiseen jalka/käsirestoraattorin hankintaan voi hakea 50 % korvausta vammaispalvelun kautta, jos laitteen hankkii itselleen, etuus määrärahasidonnainen.

044808 Seisontakehikot ja tuet seisomiseen

Pystyasennon harjoitusvälineillä (seisomatelineet ja kippilaudat) tuetaan pystyasentoa silloin, kun henkilön omatoiminen pystyasennon hallinta on heikentynyt ja kun pystyasennolla katsotaan olevan edullisia vaikutuksia pitkäaikaisraahan tai vammaisen henkilön elimistön toimintaan. Harjoituksilla on oltava asiakkaan kokonaistilanteen huomioon ottavat kuntoutukselliset tavoitteet. Vaikutusten aikaansaamiseksi tulee harjoitusten olla säännöllisiä ja suunnitelmallisia. Aikuisten manuaalisesti säädettävät seisomatelineet hankitaan perusterveydenhuollon kautta. Aikuisten sähköisesti säädettävät ja lasten seisomatelineet hankitaan erikoissairaanhoidon kautta.

044815 Yläraajan, vartalon ja alaraajan harjoitusvälineet

Muut harjoitusvälineet hankitaan perusterveydenhuollon kautta harkinnanvaraisesti yksilöllisillä päätöksillä. Yksittäisiä käden harjoitusvälineitä (pallot, vahat yms.) asiakas ohjataan hankkimaan itse. Erikoissairaanhoidon kautta hankitaan lasten pukeutumis- ja terapiapenkit tai -rahat sekä kiilatyynyt.

044818 Painomansetit

Lapselle, jolla on neurologinen sairaus, myönnetään esim. ataksian takia työskentelyä helpottamaan painomansetit, painopeitto tai painoliivi terapeutin suosituksesta erikoissairaanhoidon kautta. Aikuisille painomansetteja ei korvata lääikinnällisenä kuntoutuksena.

05 VÄLINEET TAITOJEN HARJOITTAMISEKSI

0509 PIDÄTYSKYVYN HARJOITUSVÄLINEET

050903 Inkontinenssihälyttimet

Ei hankita lääkinnällisenä kuntoutuksena.

06 ORTOOSIT JA PROTEESIT

0603 VARTALON JA SELKÄRANGAN ORTOOSIT

Vartalon ja selkärangan tukiin kuuluvat lannerangan ja ristiselän tuet (tukiliivit), ristisuoliluunnivelen tuet (SI-tuet), rintarangan tuet (esim. ryhtituet) ja kaularangan tuet (tukikaulukset). Em. tukia hankitaan esimerkiksi selkärangan instabiliteetissä, nivelreuman rankamuutoksissa, akuuteissa murtoissa ja niiden jälkitiloissa, vaikeassa osteoporoosissa tai pitkäaikaisissa merkittävästi toimintakykyä alentavissa rangan kiputiloissa, joissa ei ole riittävästi saatu vastetta fysioterapialla tai muilla konservatiivisen hoidon toimenpiteillä. Ortoosin käytön tavoitteena tulee olla kivun rauhoittaminen ja toimintakyvyn parantaminen sekä muiden konservatiivisten hoito- ja kuntoutustoimenpiteiden helpottaminen. Ortooseja ei myönnetä vain harrastustoimintaa varten.

060309 Rinta- lannerangan, ristiselän ortoosit

Konservatiiviseen hoitoon asiakas hankkii itse. Aikuisten tukiliivin voi saada lyhytaikaiseen käyttöön hoitovastuusta riippuen joko perusterveydenhuollosta tai erikoissairaanhoidosta. Ekstensiokorsetit hankitaan erikoissairaanhoidon kautta. Lasten tukiliivit hankitaan erikoissairaanhoidon kautta.

060312 Kaularankaortoosit

Kaularangan tuki luovutetaan perusterveydenhuollosta pitkäaikaissairauteen liittyen potilaalle, jolla on kaularangan alueen toimintaa haittaava kipu, poikkeava lihastonius tai nikamadegeneraatioista johtuva kaularanka-alueen nikaman subluksaatio tai sen riski. Akuutisti hoitoon liittyvät kaularangan tuet lainataan erikoissairaanhoidon osastolta tai poliklinikalta. Lasten kaularangan tuet hankitaan erikoissairaanhoidon kautta.

0604 VATSAN ORTOOSIT

060406 Tyrätuet

Nivustyrävyö lainataan potilaalle tyrän leikkaushoitopäätöksen jälkeen tarvittaessa leikkauksen odotusajaksi erikoissairaanhoidon kirurgian poliklinikalta. Mikäli tyrää ei lääketieteellistä syistä voida leikata, hankitaan tuki perusterveydenhuollosta. Venträalialueen tyräpotilaat saavat tarvittaessa erikoissairaanhoidon hoitavasta yksiköstä vatsan tukiliivin, ennen leikkausta tai sen jälkeen. Avannetuki luovutetaan omaksi tai lainataan avanneleikatulle asiakkaalle tukemaan vatsan aluetta mahdollisesti avanteen lähellä olevaa tyrää hoitavasta yksiköstä, pitkäaikaislanaan perusterveydenhuollosta. Tukien hankintaan tarvitaan lääkärin suositus.

0606 YLÄRAAJAN ORTOOSIT, VARTALOKIINNITTEISET

060603 Sormiortoosit

Sormiortoosi luovutetaan potilaan sorminivelen suojaamiseksi tulehdustilassa, vamman tai leikkauksen yhteydessä erikoissairaanhoidon osastolta, poliklinikalta tai perusterveydenhuollosta hoitovastuun mukaan.

060612 Ranne- ja kämmenortoosit

Rannetukia myönnetään lääkinällisenä kuntoutuksena reumasairaille, kipupotilaille (CRPS), postoperatiivisiin ongelmiin tai leikkauksen vaihtoehtona, vaikea artroosia sairastaville asiakkaille (todettu rgt:ssä) tai neurologista vaikeaa sairautta sairastaville asiakkaille. Rasitusvammapotilaat saavat tuen lyhytaikaiseen kokeiluun, minkä jälkeen asiakas hankkii tuen itse. Rannetukia hankitaan yhdet parit/ vuosi. Tuet hankitaan erikoissairaanhoidosta akuutisti hoitoon liittyen sekä alle 16-vuotiaille tai perusterveydenhuollon kautta hoitovastuun mukaan aikuisille. Todetun rannekanavaoireyhtymän hoitoon käytetään standardirannetukea ja se lainataan perusterveydenhuollosta 3 vk:n ajaksi.

060621 Olkanivelen ortoosit

Olkapäätukki lainataan potilaalle perusterveydenhuollosta, kun kyseessä on pitkäaikaissairaudesta johtuva puutteellinen lihastoiminta.

0612 ALARAAJAN ORTOOSIT

061203 Jalkateräortoosit

Tukipohjallinen hankitaan asiakkaalle, jolla perussairauteen liittyvä vaikea nilkan ja/tai jalkaterän virheasento, toimintahäiriö ja kiputila vaikeuttavat liikkumista ja tukipohjallishoidolla voidaan perustellusti odottaa saatavan merkittävää hyötyä potilaan päivittäisissä toiminnoissa. Tukipohjallinen hankitaan erikoissairaanhoidosta lapselle ja välittömästi hoitoon liittyen tai perusterveydenhuollosta hoitovastuun mukaan. Tukipohjallista käytetään pääsääntöisesti potilaan itse ostamien jalkineiden kanssa. Fysiologinen jalan toimintahäiriö, esim. lattajalkaisuus iästä riippumatta, Mortonin neuralgia, hallux valgus tai plantaarifasciitti eivät oikeuta tukipohjallisen saamiseen lääkinällisenä kuntoutuksena. Kantalappuja, geelipohjallisia ja silikonivarvasortooseja ei myönnetä lääkinällisenä kuntoutuksena.

061206 Nilkkaortoosit

Nilkkatuki hankitaan perusterveydenhuollosta aikuisille ja erikoissairaanhoidosta lapsille, joilla on perussairaudesta johtuva vaikea nilkan virheasento ja/tai toimintahäiriö ja joka vaikeuttaa päivittäistä liikkumista tai aiheuttaa merkittävän kiputilan.

061209 Polviortoosit

Polvituki lainataan asiakkaalle, jolla perussairauteen liittyvä vaikea polven virheasento, toimintahäiriö ja kiputila vaikeuttavat liikkumista. Lisäksi voidaan perustellusti odottaa polvituella saatavan merkittävää hyötyä asiakkaan päivittäisissä toiminnoissa. Polvituki lainataan välittömästi hoitoon liittyen erikoissairaanhoidosta tai perusterveydenhuollosta hoitovastuun mukaan.

061212 Polvi-nilkka-jalkateräortoosit

Tuki lainataan asiakkaalle, jolla perussairauteen liittyvä vaikea alaraajan virheasento, toimintahäiriö ja/tai kiputila vaikeuttavat liikkumista ja tuella voidaan perustellusti odottaa saatavan merkittävää

hyötyä asiakkaan päivittäisissä toiminnoissa erikoissairaanhoidosta välittömästi hoitoon liittyen tai perusterveydenhuollosta hoitovastuun mukaan.

061215 Lonkkaortoosit

Swash-ortoosi lainataan lapselle vamman tai virheasennon hoitoon erikoissairaanhoidosta akuutisti hoitoon liittyen hoitovastuun mukaan.

061218 Lonkka-polvi-nilkka-jalkateräortoosit

Pitkät tukisidokset hankitaan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, jolla kävely tai seisominen ei vamman tai sairauden vuoksi onnistu ilman tukisidoksia.

0618 YLÄRAAJAPROTEESIT

Yläraajaproteeseja on toiminnan mukaan mekaaninen ja myoelektrinen proteesi. Mekaaninen proteesi on useimmiten ensisijainen. Aikuisen ensimmäinen mekaaninen proteesi hankitaan erikoissairaanhoidosta ja uusinnat perusterveydenhuollosta. Asiakkaalle, jolla on toimintakyvyn arvioinnissa todettu proteesi tarpeelliseksi synnynnäisen rajoitteen tai amputaation jälkeen. Lapsen proteesi hankitaan ja uusitaan erikoissairaanhoidosta lastentautienpoliklinikalta.

Sekä mekaanista että myoelektristä proteesia voidaan käyttää sekä olka- että kyynärvarsi-tyngissä. Myoelektrinen proteesi hankitaan erikoissairaanhoidosta tarkan harkinnan jälkeen huomioiden potilaan kokonaistilanne ja omatoiminen selviäminen.

0621 KOSMEETTISET YLÄRAAJAPROTEESIT

Kosmeettinen, toimimaton proteesi korvaa puuttuvan raajan ja poistaa kosmeettista haittaa. Aikuisen ensimmäinen proteesi hankitaan erikoissairaanhoidosta ja siihen liittyvät uusinnat perusterveyden huollon kautta. Lapsen proteesi hankitaan ja uusitaan erikoissairaanhoidon kautta lastentautienpoliklinikalta.

0624 ALARAJAPROTEESIT

Alaraajaproteeseja ovat sääri-, reisi- ja kylpyproteesi. Proteesin hankintapäätökseen vaikuttaa käyttäjän jäljellä oleva toimintakyky ja proteesin käyttötarkoitus, asiakkaan yleiskunto, tyngän tilanne, toipuminen, sairauden ennuste ja käyttömotivaatio. Tämän kartoituksen tekee suosituksen lähettävä taho. Proteesin luovutuksen jälkeen asiakkaalle varataan viikon mittainen yksilöllinen laitoskuntoutusjakso (Lapin Kuntoutus Oy).

Aikuisen ensimmäinen proteesi hankitaan ja korjataan ensimmäisen vuoden ajan erikoissairaanhoidosta ja uusinnat perusterveydenhuollosta. Osajalkateräamputaation jälkeen asiakas voi tarvita osajalkateräproteesin erikoissairaanhoidosta hoitovastuun mukaan. Lapsen proteesi hankitaan, korjataan ja uusitaan erikoissairaanhoidosta.

Märkätiloissa käytettävä kylpyproteesi hankitaan useimmiten vasta, kun tynkä on tullut lopulliseen muotoonsa ja kun varsinainen proteesi on osoittautunut käyttökelpoiseksi. Aikuisen kylpyproteesi hankitaan perusterveydenhuollosta.

0630 PROTEESIT, EI RAAJAPROTEESEJA

063003 Peruukit

Peruukki hankitaan asiakkaalle, joka on pysyvästi menettänyt osan tai kaikki hiuksensa. Erikoissairaanhoidon kautta hankitaan ensimmäinen keinokuituperuukki syöpäpotilaille ja sen uusimiset perusterveydenhuollon kautta. Lapsille hankitaan peruukki erikoissairaanhoidosta. Alopecia-potilaille erikoissairaanhoidon kautta hankitaan pääsääntöisesti hyvälaatuiset ensimmäiset keinokuituperuukit ihosairauksien erikoislääkärin arvioinnin perusteella, seuraavat perusterveydenhuollon kautta. Iho- tautien erikoislääkärin arvioinnin perusteella voidaan myös harvoin kustantaa yksilöllisen tarpeen mukaan aitohiusperuukki. Peruukin pesu kuuluu asiakkaalle itselleen. Rikkoutuneen peruukin huol- lon järjestäminen kuuluu apuvälineen luovuttaneelle taholle.

063018 Rintaproteesi

Ensimmäinen rintaproteesi hankitaan erikoissairaanhoidosta ja uusinnat terveyskeskuksesta poti- laalle, jolle on tehty rinnanpoistoleikkaus. Allaskäyttöön on mahdollista saada tarvittaessa uimapro- teesi.

063021 Silmäproteesit

Silmäproteesi hankitaan erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, jolta on jouduttu poistamaan silmä tai se puuttuu synnynnäisesti.

0633 ORTOPEDISET JALKINEET

Asiakasta suositellaan ensisijaisesti hankkimaan omalla kustannuksellaan sopivat, hyvälaatuiset jalkineet, joiden ominaisuuksia hän voi parantaa teettämällä muutostöitä suutarilla tai apuvälinealan erikoisliikkeessä, esim. pohjan muokkaus tai venytys. Kun asiakkaalla on erikokoiset jalat ja ko- koeroa on vähintään kaksi numeroa, hän voi hakea korvausta sosiaalitoimen vammaispalvelun kaut- ta toisen parin hankinnassa.

Potilaalle voidaan hankkia erityisjalkineet lääkinnällisenä kuntoutuksena, mikäli hänellä on perus- sairaudesta tai vamman jälkitilasta aiheutuva niin vaikea pysyvä nilkan ja/tai jalkaterän epänormaali muoto, virheasento ja/tai toimintahäiriö, ettei tavallinen kenkä ole riittävä tilavuudeltaan, rakenteel- taan tai tukevuudeltaan. Lisäksi edellytetään, että erityisjalkineilla voidaan merkittävästi edesauttaa päivittäistä liikkumista.

Muutostöitä voidaan kustantaa asiakkaan itse hankkimiin jalkineisiin lääkinnällisen kuntoutuksen perusteiden mukaisesti. Alaraajojen pituuseron ollessa aikuisilla vähintään 2 cm, lapsilla vähintään 1 cm, se voidaan korjata tarvittaessa korotuksella. Leikkauksesta johtuvan alaraajojen pituuseron edellyttämistä ensimmäisestä muutostyöstä vastaa leikannut taho jälkitarkastukseen asti, pääsään- töisesti vuoden ajan, jatkossa hoitovastuun mukaan. Erityisjalkineet hankitaan lapsille erikoissai- raanhoidosta. Postoperatiiviset hoitokengät lainataan 1-3 kk ajaksi ja yksilölliset hoitokengät luovu- tetaan omaksi leikkauksen jälkeen erikoissairaanohoidon kirurgian osastolta tai poliklinikalta. Eri- tyisjalkineet hankitaan aikuisille perusterveydenhuollosta hoitovastuun mukaan.

Erityisjalkineina potilaalle voidaan hankkia vain päivittäisessä käytössä tarvittavat välttämättömät jalkineet. Erityisjalkineiden uusimistarve aiheutuu yleensä potilaan kasvusta tai jalkineiden kulumi- sesta, joten uusimisen tiheys on yksilöllinen.

Yksilöllisesti valmistetut ortopediset jalkineet voidaan myöntää lääkinnällisenä kuntoutuksena erityistapauksissa, joissa asiakkaalle eivät sovellu mittajalkineet.

09 HENKILÖKOHTAISEN HYGIENIAN JA SUOJAN VÄLINEET

0903 Vaatteet ja kengät

Mikäli vaatteiden ja kenkien kuluminen on vammasta tai sairaudesta johtuen tavanomaista suurempaa tai asiakas ei vammansa vuoksi pysty käyttämään ostettavia vaatteita tai kenkiä, hän voi hakea korvausta sosiaalitoimesta vammaispalvelulain perusteella.

090303 Suojapeitteet

Asiakas hankkii itse.

090333 Uima-asut

Mittojen mukaiset erikoisuima-asut kuntoutussuunnitelmaan perustuvassa allasterapiassa käyville, pidätyskyvyn ongelmista kärsiville lapsille myönnetään erikoissairaanhoidon kautta ja aikuisille perusterveydenhuollosta.

090345 Liukuesteet jalkineisiin

Asiakas hankkii itse.

0906 SUOJAVÄLINEET

090603 Pään suojat

Kypärä lainataan turvallisuuden lisäämiseksi asiakkaalle, jolla on normaalia suurempi vaara kaatua ja loukata päänsä, esim. hemofilia, epilepsia ja/tai kehitysvammaisuus erikoissairaanhoidosta lapsille ja perusterveydenhuollosta aikuisille.

090615 Suojakäsineet

Kelaushansikkaat hankitaan perusterveydenhuollosta yksilöllisen harkinnan perusteella. Lämpökäsineet hankitaan perusterveydenhuollosta lääketieteellisin perustein, erikoislääkärin suosituksella, esim. amputaatiopotilaalle.

090618 Sääri- ja polvisuojat

Raaja-amputoitujen tynkäsukat hankitaan proteesin hankinnan yhteydessä. Polvisuojia ei hankita lääkinnällisenä kuntoutuksena.

090624 Vartalosuojat

Lonkkasuojat asiakas hankkii itse.

0909 PUKEUTUMIS- JA RIISUUTUMISVÄLINEET

Pukeutumis- ja riisuutumisvälineet lainataan perusterveydenhuollosta aikuisille ja lapsille erikoissairaanhoidon kautta.

090903 Sukan- ja sukkahousujenvetolaitteet

090906 Kenkälusikat ja saapasrengit

Asiakas hankkii itse.

090912 Pukeutumis- riisuutumiskoukut -kepit

090915 Vetoketjunvetimet

090918 Napittimet

0912 WC-APUVÄLINEET

091203 Wc-tuolit siirrettävät, pyörälliset ja pyörättömät

Wc-tuolit lainataan perusterveydenhuollosta aikuiselle ja erikoissairaanhoidosta lapselle, jolla on sairauden tai vamman vuoksi puutteellinen vartalon hallinta, jolloin hän tarvitsee wc-istuimella tukea eikä tavallinen istuin riitä tai siirtyminen wc:ssä esim. pyörätuolista tavalliselle wc-istuimelle on hankalaa. Erikoissairaanhoidosta hankitaan aikuisten sähköiset suihkutuolit. Wc-istuimien pehmusteet ovat asiakkaan itse hankittavia.

091209 Wc-istuimien istuinosat

Wc-istuimen supistaja lainataan erikoissairaanhoidosta lapselle, jolla on sairauden tai vamman vuoksi puutteellinen vartalon hallinta, jolloin hän tarvitsee wc-istuimella tukea eikä tavallinen istuin sovellu sellaisenaan käytettäväksi.

091212 Wc-istuimen korotukset jalalliset

Vapaasti lattialla seisova wc-korotus, joka voidaan siirtää helposti pois wc-istuimen päältä, lainataan perusterveydenhuollosta aikuiselle, jolla on vaikeuksia esimerkiksi öisin selviytyä itsenäisesti wc:hen. Erikoissairaanhoidosta hankitaan wc-korotus lapselle.

091215 Wc-istuimen korotukset helposti irrotettavat

Wc-istuimen päälle asetettava irtokorotus lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, joka ei voi lonkkien liikerajoitusten tai lihassheikkouden vuoksi käyttää normaalikorkuista wc-istuinta ja selviää ilman käsitteellistä korotusta.

091218 Wc-istuimen korotukset kiinteät

Kiinteä wc-istuimen korotus lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, jolla on esimerkiksi huono istumatasapaino, eikä irtokorotus ole riittävä. Kiinteästi asennettavat korotetut wc-istuimet/sokkelin korotus sekä wc-istuimet, joissa on suihkut ja kuivaajat tai wc-nostin hankitaan sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta.

091221 Wc-istuimet korkeussäädettävät

Korkeussäädettävä WC-istuin, jonka avulla wc-istuimelle istuutuminen ja siitä nouseminen helpottuvat, lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, joka sairauden tai vamman vuoksi hän ei kykene omin voimin istuutumaan tai nousemaan.

091233 Alusastiat

Asiakas hankkii itse.

0933 PESEYTYMIS- SUIHKU- JA KYLPYVÄLINEET

093303 Kylpy/suihkutuolit/ammelaudat, jakkarat, selkänojat ja istuimet

Suihkutuoli lainataan asiakkaalle, joka sairauden tai vamman vuoksi ei pysty seisomaan peseytymisen aikana, hoitovastuun mukaan perusterveydenhuollosta ja lapselle erikoissairaanhoidosta.

093306 Amme- ja suihkumatot ja liukuestenauhat

Asiakas hankkii itse.

093312 Kylpypaarit, suihku- ja hoitopöydät

Suihku- tai hoitopöytä lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, joka ei pysty istumaan suihkun aikana ja jolla apuväline mahdollistaa peseytymisen ja asumisen kotona. Hankitaan lapselle erikoissairaanhoidosta ja aikuiselle perusterveydenhuollosta. Kiinteästi seinään asennettava suihku- tai hoitopöytä korvataan sosiaalitoimen kautta.

093321 Kylpyammeet

Kylpyamme lainataan vaikeavammaiselle lapselle erikoissairaanhoidosta.

093330 Pesulaput -sienet ja -harjat pidikkeillä, varsilla tai kahvoilla

Peseytymisen apuväline luovutetaan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, jonka itsenäinen peseytyminen ei sairaudesta tai vammasta johtuen onnistu ilman apuvälineitä.

093339 Kelluntavälineet

Lapsille hankitaan kelluntakauluri erikoissairaanhoidon kautta, muut kelluntavälineet asiakas hankkii itse.

0936 KÄSIEN- JA JALKOJENHOITOVÄLINEET

Käsien- ja jalkojen hoitovälineet lainataan perusterveydenhuollosta aikuisille ja lapsille erikoissairaanhoidon kautta.

093603 Kynsiharjat

093606 Kynsiviilat ja hiomapaperilevyt

093609 Kynsisakset ja kynsileikkurit

0939 HIUSTENHOITOVÄLINEET

093906 Kammat ja harjat

Kampa tai harja luovutetaan perusterveydenhuollon kautta asiakkaalle, jonka itsenäinen hiusten kampaaminen tai harjaaminen ei sairaudesta tai vammasta johtuen onnistu ilman apuvälineitä.

0942 HAMPAIDENHOITOVÄLINEET

094203 Hammasharjat ei sähköiset

Hammasharja luovutetaan perusterveydenhuollon kautta asiakkaalle, jonka itsenäinen hampaiden peseminen ei sairaudesta tai vammasta johtuen onnistu ilman apuvälineitä.

0954 SUKUPUOLIELÄMÄN APUVÄLINEET

095409 Vibraattorit ja hierontalaitteet

Laite hankitaan erikoissairaanhoidosta hoitovastuun mukaan asiakkaalle, jolla on sairauden tai selkäydinvaurion vuoksi sukupuolielimistön häiriö ja joka hankaloittaa tai estää yhdyntän. Sukupuolielämän apuvälineet hankitaan perusterveydenhuollon kautta erikoisalalan asiantuntijan suosituksesta.

12 LIIKKUMISEN APUVÄLINEET

1203 KÄVELYN APUVÄLINEET YHDELLÄ KÄDELLÄ KÄYTETTÄVÄT

120303 Kävelykepit

Kävelykeppi lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, joka tarvitsee tukea kävelyssä alaraajojen kuormituksen vähentämiseksi tai tasapainon ylläpitämiseksi. Valkoinen kävelykeppi on merkkinä näkövammasta. Lasten kävely- ja valkoiset kepit lainataan erikoissairaanhoidon kautta.

120306 Kyynärsauvat

Kyynärsauvat lainataan asiakkaalle perusterveydenhuollosta silloin kun hän tarvitsee sairauden, vamman tai suunnitellun leikkauksen vuoksi tarvitsee tukea kävellessä. Kyynärsauva lainataan erikoissairaanhoidosta tapaturman seurauksena välittömästi hoitoon liittyen 1-3 kk ajaksi. Lasten kyynärsauvat lainataan erikoissairaanhoidon kautta.

120312 Kainalosauvat

Kainalosauvat lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, joka sairauden tai vamman vuoksi tarvitsee tukea kävellessä eikä pysty käyttämään kävelykeppiä tai kyynärsauvoja. Lasten kainalosauvat lainataan erikoissairaanhoidon kautta.

120316 Kävelykepit, kolme tai useampia tukijalkoja

Monipistekeppi lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, joka sairauden tai vamman vuoksi tarvitsee paljon tukea kävellessä. Lasten kävelykepit lainataan erikoissairaanhoidon kautta.

1206 KÄVELYN APUVÄLINEET KAHEDELLÄ KÄDELLÄ KÄYTETTÄVÄT

120606 Kävelytelineet, pyörälliset (rollaattorit)

Rollaattori lainataan asiakkaalle, joka kävellessä tarvitsee tukea enemmän kuin kepit tai sauvat antavat, aikuiselle perusterveydenhuollosta ja lapselle erikoissairaanhoidosta.

120609 Kävelytuolit

Kävelytuoli lainataan lapselle erikoissairaanhoidosta, kun kävellessä tarvitaan enemmän tukea kuin kävelyteline antaa.

120612 Kävelypöydät

Kävelypöytä lainataan lapselle erikoissairaanhoidosta ja aikuiselle perusterveydenhuollosta, kun kävellessä tarvitaan enemmän tukea kuin kävelyteline antaa.

1212 AUTON KÄYTTÖÄ HELPOTTAVAT VÄLINEET

Vammaispalvelulain mukaisia taloudellisia tukitoimia kohtuuhintaisen auton tai auton lisälaitteiden hankintaan voidaan myöntää, jos vammaisen henkilö tarvitsee autoa tai lisälaitteita vammansa tai sairautensa vuoksi liikkumisessa ja auton tarve on usein toistuvaa. Tukitoimet ovat harkinnanvaraisia ja riippuvaisia kunnan määrärahoista. Avustus voidaan myöntää myös henkilölle, joka itse ei aja autoa.

Korvausta haetaan sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta. Korvaus on puolet (50 %) vamman kannalta välttämättömien välineiden hankkimisesta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista. Mikäli vakiomalliseen koneeseen, välineeseen tai laitteeseen tehdään muutostöitä, korvataan ne kokonaan (100 %).

Autoverolaki 51 §: Auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain nojalla voidaan invalideille määrättyin edellytyksin palauttaa auton hintaan sisältyvä autovero kokonaan tai osittain. Vero voidaan palauttaa vain uutena hankitusta autosta. Autoveron palautusta haetaan Hangon tullista.

http://www.tulli.fi/fi/03_Yksityishenkilot/02_Autoverotus/08_Invalidiautot/index.jsp

1218 POLKUPYÖRÄT

121806 Kolmipyörät jaloin poljettavat

Ensisijaisesti pyritään siihen, että asiakkaan omaan pyörään asennetaan lisävarusteet, esim. teleskooppiapurattaat. Aikuiselle kolmipyöräinen polkupyörä lainataan perusterveydenhuollosta, kun asiakkaalla on pysyvä liikuntakyky rajoittava neurologinen sairaus ja kun se on välttämätön itsenäisessä suoriutumisessa päivittäisissä toiminnoissa. Polkupyörän käyttäjän tulee pystyä käyttämään apuvälinettä turvallisesti sekä itsensä että ympäristön kannalta arvioituna. Polkupyöräsovituksessa arvioidaan ohjaustavan hallintaa, riittävää ympäristön havainnointia, näkökykyä sekä muiden liikkujiin ja liikenteen huomioimisesta ja vaaran ymmärtämisestä.

Lapselle lainataan kolmipyörä erikoissairaanhoidosta, kun pyörä on välttämätön lapsen kehitykselle ja motoriikan harjoittaminen on pyörän avulla tarpeellista. Lapsen on kyettävä seisomaan itsenäisesti tai apuvälineen avulla. Lapsella käyttäjän vastuu siirtyy lapsen vanhemmille tai lähihenkilöille.

Sähköavusteiset pyörät eivät kuulu lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettäviin apuvälineisiin. Erikoispolkupyörän hankintakustannuksiin voi hakea 50 % korvausta sosiaalitoimen vammaispalvelusta.

121812 Potkupyörät ja potkulaudat jalalla työnnettävät

Potkupyörän asiakas hankkii itse.

121815 Tandempyörät ja nelipyöräiset polkupyörät

Asiakas hankkii itse.

121821 Polkupyörien lisävarusteet

Teleskooppiapurattaat (potilaan omaan polkupyörään), jalkatuet tai erikoispedaalit lainataan aikuiselle perusterveydenhuollosta ja lapselle erikoissairaanhoidosta, kun asiakas ei vammasta tai sairaudesta johtuen pysty ajamaan tavallisella polkupyörällä ilman lisävarusteita.

1222 PYÖRÄTUOLIT IHMISVOIMIN KÄYTETTÄVÄT

122203 Pyörätuolit, käsikäyttöiset, molemmilta puolilta kelattavat

Pyörätuoli mahdollistaa käyttäjänsä omatoimisen tai avustetun liikkumisen ja parantaa henkilön muuta toimintakykyä. Yksilöllisten pyörätuolien tarpeen arvioinnissa ja apuvälineen sovituksessa on huomioitava lähi- ja toimintaympäristö sekä niiden asettamat vaatimukset. Aikuisten pyörätuolit hankitaan perusterveydenhuollosta ja lasten erikoissairaanhoidosta.

Harrastuspyörätuoleja ei myönnetä lääkinällisenä kuntoutuksena. Kilpa- ja harrastusvälineinä (esim. tanssituoli) käytettäviä pyörätuoleja ja niihin tarvittavista lisävarusteista voi hakea osittain korvattavina sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta.

Korkeaselkäinen pyörätuoli hankitaan asiakkaalle, jolla on vaikeita vartalon hallinnan ongelmia ja hän käyttää pyörätuolia liikkumiseen kotona ja kodin ulkopuolella.

Seisomapyörätuoli, jossa on sähköinen seisomaan nostotoiminto, hankitaan erikoissairaanhoidon kautta. Seisomapyörätuolin käytössä pyritään siihen, että apuvälineen käyttäjä pystyisi ensisijaisesti itse liikkutamaan seisomapyörätuolia ja käyttämään seisomaan nousun mekanismia tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti. Asiakas pystyy seisten toimimaan sellaisissa toiminnoissa, joissa istuen tai istuinhiissillä ei pystyisi. Seisomapyörätuoli ei ole vaihtoehto seisomatelineelle.

1223 SÄHKÖPYÖRÄTUOLIT

Ajoneuvolakia ei sovelleta vammaisen henkilön käyttöön valmistettuun, käsikäyttöiseen tai enintään 1 kW:n tehoisella moottorilla varustettuun pyörätuoliin tai vastaavaan apuvälineeseen, jonka suurin rakenteellinen nopeus on enintään 15 km/h (Liikenteen turvallisuusvirasto).

122303 Sähköpyörätuolit, mekaaninen ohjaus

Sähkömopo lainataan erikoissairaanhoidosta vaikeavammaiselle tai monisairaalle asiakkaalle, joka ei pysty heikentyneen toimintakyvyn vuoksi liikkumaan itsenäisesti muiden kevyempien liikkumisen apuvälineiden avulla. Sähkömopon tulee lisätä selvästi käyttäjän omatoimisuutta, laajentaa hänen liikkumis- ja asiointimahdollisuuksiaan. Sähkömopo lainataan ensisijaisesti ympärivuotiseen käyttöön. Sähkömopon käyttö edellyttää kykyä siirtyä siihen itsenäisesti sekä näkö- ja havainnointikykyä ympäristössä ja liikkumista turvallisesti liikenteessä. Lisäksi muistin on oltava riittävällä tasolla, jotta apuvälineen käyttö on turvallista. Sähkömopon käyttäjältä edellytetään hyvää vartalon hallintaa ja käsien motoriikkaa. Varmistettava, että liikkuminen on turvallista ja asuinympäristön on sovelluttava apuvälineen käyttämiseen.

Arvioitava yhdessä peruskunnan toimijoiden kanssa tarpeelliset asunnonmuutostyöt säilytystilaa varten ja sähkömopo luovutetaan käyttöön vasta, kun ne ovat valmiit. Lataamiseen ja säilyttämiseen pitää olla lämmin ja kuiva tila. Tieliikennelaissa sähkömopon käyttäjä luokitellaan jalankulkijaksi.

122306 Sähköpyörätuolit, sähköinen ohjaus

Sähköpyörätuoli lainataan erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, joka ei heikentyneen toimintakyvyn vuoksi pysty liikkumaan itsenäisesti muiden kevyempien liikkumisen apuvälineiden avulla. Apuvälineen tulee selvästi lisätä käyttäjän omatoimisuutta, laajentaa hänen liikkumis- ja osallistumismahdollisuuksia sekä elinpiiriä. Sähköpyörätuoli lainataan ensisijaisesti aktiiviseen ympärivuotiseen käyttöön. Käyttö edellyttää hyvää näkö- ja havainnointikykyä ympäristössä ja liikkumista turvallisesti liikenteessä.

Varmistettava, että liikkuminen on turvallista ja asuinympäristön on sovelluttava apuvälineen käyttämiseen. Arvioitava yhdessä peruskunnan toimijoiden kanssa tarpeelliset asunnonmuutostyöt säilytystä varten ja sähköpyörätuoli luovutetaan käyttöön vasta, kun ne ovat valmiit. Lataamiseen ja säilyttämiseen pitää olla lämmin ja kuiva tila. Tieliikennelaissa sähköpyörätuolin käyttäjä luokitellaan jalankulkijaksi.

Sähköpyörätuoli lainataan lapselle kun hän pystyy opettelemaan ja harjoittelemaan itsenäistä liikkumista aikuisen valvonnassa ja sähköpyörätuoli tulee myöhemmin olemaan lapsen ensisijainen liikkumisen apuväline.

Harrastuskäyttöön sähköpyörätuoleja ei myönnetä lääkinnällisenä kuntoutuksena.

1224 PYÖRÄTUOLIIEN LISÄVARUSTEET

122409 Pyörätuolien lisävoimalaitteet

Sähköinen kelauksen kevennin lainataan erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, jolla sairauden tai vamman johdosta toimintakyky vaikeuttaa hänen itsenäistä liikkumistaan pyörätuolilla. Asiakkaan yläraajojen toimintakyky on heikentynyt niin, ettei hän jaksaa kelata käsikäyttöistä pyörätuolia eikä selviydy päivittäisestä liikkumisestaan pyörätuolilla. Potilas pystyy käyttämään apuvälinettä turvallisesti sekä itsensä että ympäristön kannalta arvioituna. Asiakas hallitsee molemmilla käsillä kelaamisen. Käyttö edellyttää hyvää näkö- ja havainnointikykyä ympäristössä ja liikkumista turvallisesti liikenteessä.

Käsi- ja jalapolkulaitteet ja nokkapyörät katsotaan ensisijaisesti harrastuksen apuvälineiksi, jolloin ne eivät ole lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä. Käsi- ja jalapolkulaite tai nokkapyörä lainataan perusterveydenhuollosta omatoimisuuden lisäämiseksi tai tukemiseksi aktiivisesti asioistaan huolehtivalle ja liikkumaan motivoituneelle potilaalle, jolla kyseinen laite mahdollistaa itsenäisen selviytymisen päivittäisistä toiminnoista. Pyörätuolin lumijalakset asiakas voi hankkia itse.

Sähköinen ajohallintalaite lainataan aktiivisesti asioistaan huolehtivalle potilaalle, jos se mahdollistaa omatoimisen suoriutumisen päivittäisissä toiminnoissa. Sähköinen ajohallintalaite soveltuu ahtaissa tiloissa liikkumiseen ja sen pystyy kuljettamaan jopa henkilöautossa.

Sähköinen työntöapu voidaan hankkia aktiivisesti asioistaan huolehtivalle ja liikkumaan motivoituneelle asiakkaalle, joka ei itse kykene kelaamaan eikä käyttämään sähköpyörätuolia.

1227 MUUT KULKUVÄLINEET

122707 Rattaat

Erityisrattaat lainataan erikoissairaanhoidosta lapselle vartalon hallinnan puutteen vuoksi. Lapsen omiin rattaisiin tarvittavia lisävarusteita, esim. haararemmi tai rintavyö voidaan lainata.

122709 Pulkat, reet ja kelkat

Asiakas hankkii itse. Tarvittaessa lapselle itse hankittuun välineeseen voidaan tehdä muutostyöt erikoissairaanhoidon toimesta, mikäli asiakas ei kykene kyseistä välinettä käyttämään ilman muutostöitä.

1231 SIIRTYMISEN JA KÄÄNTYMISEN APUVÄLINEET

123103 Liukulaudat, liukumatot ja liukulakanat

Liukulautoja ja -lakanaita käytetään lisäämään henkilön omatoimista ja/tai avustettua siirtymistä. Jos tavoitteena on ensisijaisesti hoitohenkilökunnan ergonomian parantaminen, siirtymisvälinettä ei myönnetä lääkinnällisenä kuntoutuksena. Ensimmäisen liukulakanan saa perusterveydenhuollosta aikuisille ja lapsille erikoissairaanhoidosta.

123106 Kääntölevyt

Kääntölevy lainataan perusterveydenhuollosta aikuisille ja erikoissairaanhoidosta lapsille, kun se mahdollistaa joko itsenäisen kääntymisen tai kääntymisen avustajan avulla.

123115 Nostovyöt ja -valjaat

Nostovyö lainataan perusterveydenhuollosta aikuisille ja erikoissairaanhoidosta lapsille, jonka avustaminen siirtymisissä esim. vuoteesta pyörätuoliin helpottuu nostovyön avulla.

1236 HENKILÖNOSTOLAITTEET

123603 Nostolaitteet pyörälliset nostokankailla ja/tai nostovaljailla

Sähköinen nostolaite ja nostoliina lainataan perusterveydenhuollosta kotona asuvalle asiakkaalle, joka ei kykene itse avustamaan siirtymisissä. Seisomaannostava nostolaite hankitaan erikoissairaanhoidon kautta asiakkaalle, joka kykenee vielä seisomaan tuettuna. Jos tavoitteena on ensisijaisesti hoitohenkilökunnan ergonomian parantaminen, henkilönostolaitetta ei myönnetä lääkinnällisenä kuntoutuksena.

123612 Nostolaitteet seinään, lattiaan ja/tai kattoon kiinnitettävät

Kiinteästi asuntoon asennettava nostolaite nostoliinoineen korvataan sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta.

1239 SUUNNISTAUTUMISVÄLINEET

123903 Näkövammaisten suunnistautumiskepit

Perusterveydenhuollosta lainataan valkoiset suunnistautumiskepit aikuisille ja lapsille erikoissairaanhoidon kautta.

15 KODINHOITOVÄLINEET

Kodinhoidossa tarvittavia pienapuvälineitä (mm. siivousapuvälineitä) ja kodinkoneita voidaan hakea korvausta erityisin perustein vammaispalvelun kautta.

Ruoanvalmistusväline luovutetaan perusterveydenhuollosta pitkäaikaissairaalle aikuisille ja lapsille erikoissairaanhoidosta, mikäli se on välttämätön edellytys itsenäiselle suoriutumiseksi ja kyseinen toiminto ei onnistu tavallisesta kaupasta ostettavalla ruoanlaittovälineellä.

1509 SYÖMISEN JA JUOMISEN VÄLINEET

Ruokailuväline luovutetaan perusterveydenhuollosta pitkäaikaissairaalle aikuiselle ja lapsille erikoissairaanhoidosta, mikäli se on välttämätön edellytys itsenäiselle suoriutumiselle ja kyseinen toiminto ei onnistu tavallisesta kaupasta ostettavalla ruokailuvälineellä.

1515 OMPELU- JA VAATEHUOLTOVÄLINEET

151521 Sakset

Yleis- ja kynsisakset luovutetaan perusterveydenhuollosta aikuiselle ja lapsille erikoissairaanhoidosta, kun se edistää itsenäistä suoriutumista.

18 ASUNTOJEN JA MUIDEN TILOJEN VARUSTEET JA LISÄLAITTEET

180303 Työpöydät

Erityistyyöpöytä lainataan erikoissairaanhoidosta lapselle. Aikuinen voi hakea hankintaan korvausta vammaispalvelun kautta, jos se on välttämätön edellytys itsenäiselle suoriutumiselle päivittäisissä toimissa kotona. Erityispöytien arvioon tekee vammaispalvelu yhteistyössä perusterveydenhuollon terapeutin kanssa. Peruskouluun tarvittavat erityispöydät hankkii koulutoimi. Työpaikalla tarvittavat erityispöydät hankkii työnantaja. Opiskelijoiden ja työssä olevien kohdalla erityispöytien hankintoja harkittaessa on selvitettävä Kelan, eläkelaitosten ja vakuutuslaitoksien osuus.

180306 Lukupöydät ja pulpetit

Näkövammaiselle lapselle hankitaan kohopulpetit erikoissairaanhoidon kautta. Lukupöytä lainataan harkinnan perusteella perusterveydenhuollosta tukemaan asiakkaan omatoimisuutta vuoteessa.

180315 Vuodepöydät

Vuodepöydät lainataan harkinnan perusteella perusterveydenhuollosta tukemaan pitkäaikaissairaahan asiakkaan omatoimisuutta vuoteessa.

1806 VALAISIMET

180606 Luku- ja työskentelyvalaisimet

Luku- ja työskentelyvalaisimet hankitaan erikoissairaanhoidon kautta. Kiinteästi asennettavat hankitaan vammaispalvelun kautta asiantuntijan suosituksen perusteella.

1809 ISTUIMET

Ns. huonekalunomaisia tuoleja ei lueta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineisiin (mm. mukavuustuoli).

180903 Tuolit

Työtuoli lainataan aikuisille perusterveydenhuollosta ja lapsille erikoissairaanhoidosta, kun tuolissa tarvitaan erityissäätöjä eivätkä tavallisen työtuolin säädöt riitä. Koulussa tarvittavat työtuolit hankkii koulutoimi. Aikuiselle työssä käyvälle työtuolin työpaikalle hankkii Kela tai työnantaja. Sähköisesti säädettävät työtuolit lainataan erikoissairaanhoidon kautta. Joskus ratkaisuksi voi riittää normaalituoleihin tehtävät yksilölliset muutostyöt, esimerkiksi päiväkodin tuoliin tehtävät muutostyöt.

1812 SÄNGYT

Sähkösäätöinen sänky myönnetään aikuisille lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä perusterveydenhuollon kautta silloin, kun se mahdollistaa henkilön omatoimisen siirtymisen tai itsenäisen suoriutumisen päivittäisissä toiminnoissa, kun kevyemmät ratkaisut (esim. nousutuet, sängyn mekaaninen korottaminen / sängynpäädyn kohottaminen) eivät ole riittäviä toimenpiteitä. Sähkösäätöinen sänky voidaan lainata liikuntakyvyttömälle potilaalle, jos se mahdollistaa hänen kotona asumisensa omaisen ja/tai henkilökohtaisen avustajan turvin. Myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö osaa käyttää säätimiä asentonsa vaihtamiseen ja sängyn korkeuden säätämiseen. Erikoissairaanhoidon kautta hankitaan sängyt, jotka ovat erikoisleveitä tai -pitkiä tai joihin asennetaan ympäristönhallintaan liittyvä laite.

Sähkösäätöisiin sänkyihin pitää olla lääkärin suositus. Sängyt hankitaan lapsille erikoissairaanhoidosta.

Kotona asuvalle saattohoitopotilaalle voidaan lainata sähkösäätöinen sänky perusterveydenhuollosta. Palvelutalon hoitohenkilökunnan ergonomian edistämiseksi sähkösäätöisiä sänkyjä ei hankita lääkinnällisenä kuntoutuksena.

181218 Patjat ja patjanpäälliset

Tavalliset patjat asiakas hankkii itse. Lasten hygieniapatjat hankitaan erikoissairaanhoidosta. (painehaavoja ehkäisevät patjat luokassa 0443)

181224 Selkä- ja jalkanojat, säädettävät

Sängynpäädyn kohottaja lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, kun sairaus tai vamma vaikeuttaa istumaan nousemista tai hän joutuu olemaan sängyssä pääty kohoasennossa.

1818 TUKEUTUMISVÄLINEET

Tukeutumisvälineitä ovat seinään kiinteästi asennettavat tukikahvat, kaiteet ja kädensijat, hankitaan vammaispalvelun kautta osana asunnon muutostöitä asiantuntijan suositukseen perusteella.

1821 OVEN-, IKKUNAN- JA VERHONAVAAJAT/SULKIJAT

182103 Ovenavaajat ja -sulkijat

Ovenavaajat ja -sulkijat lainataan osana muuta ympäristönhallintajärjestelmää erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, joka ei pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi kykene avaamaan ja sulkemaan ovea. Yksittäinen ovenavausjärjestelmä hankitaan vammaispalvelun kautta.

182106 Ikkunanavaajat ja -sulkijat

Ikkunanavaaja ja -sulkija lainataan osana muuta ympäristönhallintajärjestelmää erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, joka ei pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi kykene avaamaan ja sulkemaan ikkunaa, ja hän asuu yksin eikä avustajaa ole jatkuvasti käytettävissä. Ei hankita yksittäisenä apuvälineenä.

182109 Verhonavaajat ja -sulkijat

Verhonavaaja ja -sulkija lainataan osana muuta ympäristönhallintajärjestelmää erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, joka ei pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi kykene avaamaan ja sulke-

maan verhoja, ja hän asuu yksin eikä avustajaa ole jatkuvasti käytettävissä. Ei hankita yksittäisenä apuvälineenä.

182112 Markkiisien- ja sälekaihtimien avaajat ja sulkijat

Markkiisien- ja sälekaihtimienavaaja ja -sulkija lainataan osana muuta ympäristönhallintajärjestelmää erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, joka ei pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi kykene avaamaan ja sulkemaan verhoja, ja hän asuu yksin eikä avustajaa ole jatkuvasti käytettävissä. Ei hankita yksittäisenä apuvälineenä.

1830 HISSIT, NOSTOTASOT, PORRASHISSIT

183012 Porraskiipijät

Porraskiipijä lainataan erikoissairaanhoidosta asiakkaalle, joka ei pyörätuolin käyttäjänä pysty siirtymään portaissa, joita tarvitsee lähes päivittäin, mutta hissien rakentaminen portaisiin on mahdotonta tai odotetaan hissien rakentamista. Porraskiipijän käyttöön tarvitaan aina avustaja ja käytön tulee olla turvallista.

183015 Luiskat, siirrettävät

Kokoon taittavat ja siirrettävät luiskat lainataan sieltä, mistä potilas on saanut käyttöönsä liikkumisen apuvälineen. Luiskat lainataan potilaalle, jonka aktiivinen liikkuminen kodin ulkopuolella tai esim. tilapäiset asuinolosuhteet niitä edellyttävät. Kodin kynnysluiskat rakennetaan pääsääntöisesti sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta vaikeavammaiselle potilaalle.

22 KOMMUNIKOINTIVÄLINEET JA HAVAITSEMISVÄLINEET

Kommunikointilaitteet

Kommunikointilaitteet ovat yleensä mukana kuljetettavia kommunikoinnin apuvälineitä. Laitteesta/kommunikointimenetelmästä riippuen kommunikointi perustuu joko kirjoittamiseen, graafisiin merkkeihin tai symboleihin. Viestit voivat tulostua joko puheena, kirjoitetussa tai graafisessa muodossa paperille tai näytölle.

Tietokoneet, lisälaitteet ja ohjelmat

Tietokone lisälaitteineen ja/tai ohjelmistoineen voi mahdollistaa kommunikoinnin, lukemisen ja kirjoittamisen puhevammaiselle henkilölle, jolle se muuten ei ole mahdollista eikä muita keinoja ole löytynyt. Usein tarvitaan yksilöllisesti sovitettuja ohjaimia, tietokoneen käyttöä helpottavia apuohjelmia sekä kommunikointiohjelmia.

Kommunikoinnin apuvälineiden valinnan edellytykset:

Puhevammaisella tarkoitetaan kuulevaa henkilöä, joka ei arkikommunikoinnissa tule toimeen puheen avulla. Hänen on vaikea tuottaa ja/tai ymmärtää puhetta. Puhevammaan voi liittyä myös lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia.

Toimivan kommunikoinnin apuvälineen valinta edellyttää asiakkaan kommunikoinnin laaja-alaista arviota. On huomioitava asiakkaan kielelliset, kognitiiviset, motoriset ja vuorovaikutustaidot, lähiympäristön tarpeet, toiveet, motivaatio ja edellytykset apuvälineen käytölle sekä ennuste mahdollisen sairauden suhteen.

Käyttäjältä edellytetään kykyä hyödyntää laitetta kommunikointinsa täydentämiseksi tai korvaamiseksi sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Puhevammaisen lisäksi myös läheisten, joista joku nimetään vastuuhenkilöksi, on sitouduttava kommunikointilaitteen käyttöön ja ylläpitoon.

Kommunikointilaitte lainataan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä puhevammaiselle henkilölle, jolla on edellytyksiä käyttää laitetta kommunikointinsa täydentämiseen tai korvaamiseen ja jonka osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuuksia laite lisää.

Tietokone tarvittavine lisälaitteineen (sis. hiiri) lainataan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä silloin, kun henkilö ei vammaan tai sairauden vuoksi selviydy lähikommunikoinnista.

Tietokoneohjelmat ja oheislaitteet voidaan hankkia apuvälineenä silloin, kun henkilö ei pysty vammaansa vuoksi käyttämään lähikommunikointiin tarvitsemaansa tietokonetta ilman niitä. Myös kuntoutusohjelmia perusvalmiuksien harjoittamiseen voidaan lainata lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä.

Kommunikointilaitteet ja tietokoneet tarvittavine lisälaitteineen sekä tietokoneohjelmat ja oheislaitteet hankitaan erikoissairaanhoidosta silloin, kun ne katsotaan henkilölle kuuluvaksi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiksi. Vammaispalvelun kautta voi hakea korvausta välttämättömien välineiden hankintaan, mikäli mikään ensisijainen muu taho ei sitä korvaa.

Huomioitavaa:

Ala-asteikäinen koululainen voi saada tietokoneen apuvälineenä, jos hän ei pysty motorisen vamman vuoksi kirjoittamaan muilla välineillä ja lapsen kognitiiviset valmiudet ovat riittävät kirjoittamiseen. Koulussa tapahtuvaan opiskeluun liittyvät kiinteät apuvälineet, joita ei voi kohtuudella päivittäin mukana kuljettaa, tulee koulun hankkia (esim. tietokone kirjoittamisen apuvälineenä).

Kela hankkii vaikeavammaisten kalliit ja vaativat apuvälineet, jotta henkilö pystyisi suoriutumaan työstä tai ammattiin tähtäävästä opiskelusta.

Itse kustannettavia välineitä ja materiaaleja ovat: apuvälineiden paristot, tyhjat CD-ROM-levyt/muistitikut, polttavat CD-ROM-asetat, tulostimien mustesuihkupatruunat/värinauhut tms., tulostukseen ym. käytettävä paperi, matkapuhelimet, digitaali- ja videokamerat, ulkoiset/erilliset modeemit, internetliittymät, sähköpostiohjelmat, ajanvieteohjelmat yms.

220906 Henkilökohtaiset puheäänien vahvistimet

Puheäänien vahvistin lainataan erikoissairaanhoidon apuvälinepalveluista lähetteen perusteella äänen tuoton helpottamiseksi potilaalle jolla on äänihäiriö.

2203 NÄKEMISEN APUVÄLINEET

Näkövammaisen on henkilö, jonka

- paremman silmän näöntarkkuus on parhaalla toteutettavissa olevalla lasikorjauksella heikompi kuin 0.3
- molempien silmien yhteisen näkökentän halkaisija on pienempi kuin 60 astetta tai näkökyky on muusta syystä heikentynyt siten, että haitta-aste on 50 % tai suurempi

Perusterveydenhuolto

- nauhurit, sanelukoneet ja muut kuuntelulaiteet, matkapuhelimen TALKS-puheohjelmat
- alle 16 -vuotiaiden näkemisen apuvälineet hankitaan erikoissairaanhoidon kautta

Erikoissairaanhoido: Silmä- ja piilolasit

- näkövammaisen näkökyvyn parantamiseksi lähelle tai kauas on tarpeen muu kuin silmän valon taittovirhettä tai ikää vastaava korjaus. Tavalliset kauko-, lähi-, 2-teho-, ja moniteholasit eivät siis enää kuulu maksuttomiin apuvälineisiin 1.1.07 lähtien.
- häikäisyä vähentävät sivu- tai yläsuojat ja silmien painamista estävät suojat korvataan tarvittaessa.
- tummennetut ja suodattavat linssit sekä linssien pintakäsittely korvataan jos niiden voidaan todeta parantavan potilaan toimintakykyä.
- potilaalle voidaan myöntää uudet apuvälineeksi luokitellut silmälasit, jos linssien vahvuuden muutoksen voidaan todeta parantavan näkökykyä ja ne voidaan uusita, kun kuntoutuspäätöksestä on kulunut vähintään viisi (5) vuotta. Alle 16-vuotiaille yksilöllisen harkinnan perusteella useamminkin.

Erikoissairaanhoido: Lukutelevisio tai televisioon liitettävä elektroninen lukulaite

- näkövammaisen henkilö ei muulla apuvälineellä pysty lukemaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia normaalikokoista tekstiä (Jaeger-0.4 tai sitä vastaava)
- lukutelevision voi saada joko mustavalkoisena tai värillisenä hakijan yksilöllisten tarpeiden mukaan
- apuvälineen tulee lisätä käyttäjän itsenäistä selviytymistä
- käyttäjällä on lukutelevision käytön edellyttävä fyysinen ja psyykinen toimintakyky
- apuvälineen sovituksesta ja käytön opetuksesta vastaa näkövammaisten apuvälineisiin perehtynyt asiantuntija

Erikoissairaanhoido: Tietokoneen lisälaitteet ja ohjelmat

- mm. puhesyntetisaattori, suurennusohjelma, ruudunlukuohjelma, pistenäyttö ja optinen lukija eli skanneri ja muut näihin rinnastettavat normaaliin tietokonevarustukseen kuulumattomat laitteet ja ohjelmat
- lukeminen, kirjoittaminen sekä tiedon hankkiminen ja sen välittäminen ei ole mahdollista ilman lisälaitteita
- henkilön tietokoneen käyttötaito ja mahdollinen oppimiskyky käyttää apuvälinettä arvioidaan yksilöllisesti
- apuvälineen sovituksesta ja käytön opetuksesta vastaa näkövammaisten apuvälineisiin perehtynyt asiantuntija

Erikoissairaanhoido: Pistekirjoituskoneet; sähköinen tai mekaaninen

- myönnetään käyttöön yksilöllisen harkinnan mukaan
- koululaisille myönnetään kaksi laitetta, toinen kotiin ja toinen kouluun
- käyttäjältä edellytetään laitteen käyttötaitoa
- apuvälineen sovituksesta ja käytön opetuksesta vastaa näkövammaisten apuvälineisiin perehtynyt asiantuntija

Erikoissairaanhoido: Opaskoirat

- sokea tai vaikeasti heikkonäköinen jonka jäljellä olevasta näkökyvystä ei ole hyötyä
- liikuttaessa oudossa ympäristössä
- käyttäjältä edellytetään taitoa suunnistautua ja liikkua valkoisen kepin kanssa

- näkövammaisten kuntoutusohjaaja (liikkumistaidon ohjaaja) arvioi opaskoiran tarpeen yhteistyössä Opaskoirakoulun asiantuntijan kanssa. Opaskoirakoulu arvioi käyttäjän soveltuvuuden opaskoiran käyttäjäksi.

Erikoissairaanhoidon apuvälineet

- työ- ja toimintakyvyn säilyttäminen ja omatoiminen selviytyminen
- heikkonäköisten optisia apuvälineitä ovat vahvalla lähilisällä tai linssijärjestelmällä varustetut lähilasit, suurennuslasit, suurennuslasivalaisimet, kiikarit ja vastaavat
- apuvälineen sovituksesta ja käytön opetuksesta vastaa näkövammaisten apuvälineisiin perehtynyt asiantuntija

2206 KUULEMISEN APUVÄLINEET

Kuulon apuvälineillä mahdollistetaan kommunikoinnin esteettömyys, ne hankitaan erikoissairaanhoidon kautta. Kuulokoje helpottaa kuulemistä sekä avartaa ympäristön äänimaailmaa, koje auttaa huonokuuloista kommunikoidaan muiden ihmisten kanssa, hoitamaan itsenäisesti asioitaan ja osallistumaan tasa-arvoisena yhteiskunnan toimintaan.

Kuulokojeita ovat korvakäytävä-, korvantaus- ja taskukojeet

- Kuulokojeet; apuvälineet, joilla vahvistetaan ympäristön ääniä. Toimii paristolla ja se voidaan asentaa yhteen tai molempiin korviin
- Korvantauskoje; korvan takana pidettävä koje, jossa on yksilöllisesti valmistettu korvakappale
- Korvakäytäväkoje; yksilöllisesti valmistettu korvakäytävässä pidettävä kuulokoje
- Taskukoje; taskussa tai pussissa kannettava koje, josta johdetaan ääni johtoa ja yksilöllistä korvakappaletta pitkin korvaan

Kommunikaattorit:

- kommunikaattorit ovat vahvistinlaitteita, joissa on kevytkuulokkeet ja hankitaan henkilölle, joka sairauden, iän tai muun syyn vuoksi ei pysty käyttämään kuulokojetta.

2218 KUUNTELUN, KATSOMISEN JA VIDEOIDEN KATSELUN APUVÄLINEET

Kuulovammaisten apuvälineillä pyritään helpottamaan etenkin puheen kuulemistä ja vaikeissa kuulovammoissa korvaamaan puuttuva tai epävarma äänen havaitseminen näkö- tai tuntoaistilla.

Apuvälinepalvelun avulla turvataan kuulovammaisten työ- ja toimintakykyä sekä selviytymistä kotona ja yhteisössä.

Kriteerit apuvälineen luovutukselle:

Lievä- ja keskivaikea kuulovamma

- kuulon alenema 40-70 dB
- apuväline yksistään käyttöön tai kuulolaitteen tueksi

Hankinta:

Laitteet kustantaa terveyskeskus erikoissairaanhoidon korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikan ylilääkärin suosittamana.

- puhelinviestintäapuvälineet; puhelimen luurivahvistin, puhelimen soitonilmaisin

- viihde-elektronikka; television kuuntelulaitteet, radion kuuntelulaitteet
- ovikellovahvistimet
- tärstinherätyskellot

Vaikea-asteinen kuulovamma

- kuulon alenema ≥ 70 dB
- apuvälineitä kuulolaitteen tueksi

Hankinta:

Laitteet kustantaa sosiaalitoimisto vammaispalveluna knk-pkl:n ylilääkärin suosituksella.

- television ja radion kuuntelulaitteet
- induktiosilmukat
- hälytinjärjestelmät

Television/radion kuuntelun apuvälineet

- langaton (lähetin + vastaanotin) kuulokkeilla. Infrapuna- ja/ai radiotaajuusjärjestelmä
 - lähetin yhdistettynä verkkovirtaan ja televisioon vastaanottimena langattomat kuulokkeet
 - kuulokkeissa akku virtalähteenä. Akku ladataan lähettimessä.
 - käytetään ilman kuulolaitetta
 - kuulovamma 40-70 dB
 - hankitaan ylilääkärin suosituksella perusterveydenhuollosta
- langaton (lähetin + vastaanotin) induktiosilmukalla. Infrapuna- ja/tai radiotaajuusjärjestelmä
 - lähetin liitettynä verkkovirtaan ja televisioon, vastaanottimena kaulassa oleva pienoissilmukka, mihin liitetty akulla toimiva vahvistin. Akku ladattava lähettimessä.
 - käytetään yhdessä kuulolaitteen kanssa
 - kuulovamma > 70 dB
 - hankitaan ylilääkärin suosituksella sosiaalitoimiston vammaispalveluna

Silmukkavahvistimet

- tyynysilmukka; tyynyssä oleva silmukkajohto liitetään kiinteästi televisioon
 - hankitaan ylilääkärin suosituksella tk:sta
- kiinteät induktiosilmukat; silmukkavahvistin liitetään verkkovirtaan ja televisioon. Huonetta kiertävä silmukka on liitettynä silmukkavahvistimeen
 - hankitaan suosituksella sosiaalitoimen vammaispalveluna
- käytetään kuulolaitteen kanssa
- kuulovamma > 50 dB, alentunut erotuskyky

Puhelimen lisävahvistimet

- puhelimen luurivahvistin
 - liitetään erillinen vahvistin puhelimen kuulokkeen ja itse puhelimen väliin. Käytetään ilman kojetta tai kojeen kanssa.
- kuulovamma >40 dB
- hankitaan ylilääkärin suosituksella perusterveydenhuollosta

Yksittäiset hälytysapuvälineet

- kuulovammaisten herätyskellot
- hälytys on joko voimakkaalla äänellä tai optinen ja/tai tärstimellä. Kelloon on liitetty nk. värinäherättäjä.
- kriteerit; toispuoleinen kuulovamma
- kuulovamma >30 dB

- hankitaan ylilääkärin suosituksella perusterveydenhuollosta

Ovikellon soittoäänien vahvistimet

- erillinen lähetin sijoitettuna varsinaisen ovikellon viereen. Lähetin lähettää langattoman hälytyksen huoneistossa olevaan vastaanottimeen.
- kriteerit; lieväästeinen kuulonlasku, ei kuulolaitetta käytössä
- hankitaan ylilääkärin suosituksella perusterveydenhuollosta

Puhelimen soittoäänien vahvistimet

- samat kuin edellä, mutta lähetin kytketään puhelinpistorasiaan
- hankitaan ylilääkärin suosituksella perusterveydenhuollosta

Itkuhälyttimet

- lähetin vaunuissa, vastaanotin huoneistossa ja/tai taskuvastaanotin
- kriteerit; vanhemmilla kuulovamma
- laite hankitaan ja luovutetaan erikoissairaanhoidosta knk-poliklinikalta

Yksittäisen kuulolaitteen lisävahvistimet

FM-laitteet

- kuulolaitteen lisävahvistin
- vastaanotin kuulovammaisella kaulassa ja/tai liitettynä kuulolaitteeseen, lähetin puhujalla (esim. opettajalla). Laitteessa ladattavat akut.
- kriteerit; keskivaikea kuulonlasku > 50 dB ja huono erotuskyky
- kuulolaitteeseen lisävahvistusta erityistilanteessa
- laite hankitaan ja luovutetaan erikoissairaanhoidosta knk-pkl:lta

Mikrolink, Lexis

- kuulolaitteeseen suoraan liitettävä lisävahvistin
- kriteerit; vaikea-asteinen kuulovamma ja huono erotuskyky
- hankitaan työikäisille ja koululaisille Kelan kautta korvapkl:n ylilääkärin suosituksella ja asiakkaan oman hakemuksen perusteella

Tekstipuhelin

- kriteerit; erittäin vaikea-asteinen kuulovamma ≥ 95 dB
- hankitaan vammaispalveluna asiantuntijan suosituksen perusteella

Hälytinjärjestelmät

- langaton hälytinjärjestelmä kattaa erillisiä lähettimiä ja yhteisiä vastaanottimia. Hälytys tulee akustisesti, optisesti ja tärinällä (sis. palohälytin, puhelimen soitonilmaisoin, ovikellon soitonilmaisoin, herätyskello, itkuhälytin)
- kriteerit; vaikea-asteinen kuulovamma ≥ 70 dB, huono puheenerotuskyky
- hankitaan vammaispalveluna asiantuntijan suosituksen perusteella

2233 TIETOKONEET JA PÄÄTELAITTEET

223306 Kannettavat tietokoneet ja kämmentietokoneet (PDA)

Kannettava tietokone lainataan erikoissairaanhoidon apuvälinepalveluista vaikeasti puhe- ja/tai liikuntavammaiselle asiakkaalle, joka joutuu kuljettamaan tietokonetta mukanaan, kommunikoinnin tai kuntoutuksen tueksi päivittäiseen käyttöön.

2236 TIETOKONEIDEN TIEDONSYÖTTÖLAITTEET

223603 Näppäimistöt

Näppäimistö erillisenä tai osana tietokonelaitteistoa lainataan erikoissairaanhoidon apuvälinepalveluista vaikeasti puhe- ja/tai liikuntavammaiselle asiakkaalle, joka ei voi käyttää tavallista näppäimistöä. Tietokone on päivittäisessä käytössä ja lisälaitte on näkövammasta johtuen tarpeellinen.

223606 Hiiret

Erikoishiiri lainataan tietokoneen käytön mahdollistamiseksi vaikeasti puhe- ja/tai liikuntavammaiselle asiakkaalle kommunikoinnin/kirjoittamisen/kuntoutuksen tueksi/välineeksi erikoissairaanhoidon apuvälinepalveluista.

223609 Joystick

Joystick lainataan erikoissairaanhoidon apuvälinepalveluista vaikeasti puhe- ja/tai liikuntavammaiselle asiakkaalle korvaamaan näppäimistöä ja/tai hiirtä.

2239 TIETOKONEEN TULOSTUSLAITTEET

223909 Vaihtoehtoiset tulostuslaitteet

Laite ja ohjelma esim. teksti-puhe, puhe-puhe keskusteluun, keinotekoinen puhe lainataan erikoissairaanhoidon apuvälinepalveluista vaikeasti puhevammaiselle asiakkaalle tukemaan tai korvaamaan puhetta (lähinnä puhesynteesiohjelmat).

24 ESINEIDEN JA LAITTEIDEN KÄSITTELY- JA KULJETUSVÄLINEET

2406 PAKKAUSTEN KÄSITTELYVÄLINEET

240603 Avaajat

Avaajat jokainen hankkii ensisijaisesti itse. Avaaja luovutetaan perusterveydenhuollosta pitkäaikaissairaalle asiakkaalle, mikäli se on välttämätön edellytys itsenäiselle suoriutumislle ja kyseinen toiminto ei onnistu tavallisesta kaupasta ostettavalla avaajalla.

240606 Putkilonpuristimet

Putkilonpuristimen jokainen hankkii ensisijaisesti itse. Puristin luovutetaan perusterveydenhuollosta pitkäaikaissairaalle asiakkaalle, mikäli se on välttämätön edellytys itsenäiselle suoriutumislle ja kyseinen toiminto ei onnistu tavallisesta kaupasta ostettavalla putkilonpuristimella.

2413 KAUKO-OHJAUSLAITTEET

241303 Kauko-ohjausjärjestelmät

Ympäristönhallintajärjestelmä lainataan erikoissairaanhoidosta vaikeasti liikuntavammaiselle asiakkaalle, jonka mahdollisuus hallita kodin toimintoja ei muutoin onnistu. Laitteita ei myönnetä pelkästään viihde-elektroniikan hallintaan.

241306 Ympäristöhallintaohjelmat

Ympäristöhallintaohjelma lainataan erikoissairaanhoidosta vaikeasti liikuntavammaiselle asiakkaalle, jonka mahdollisuus itsenäisesti päästä ulos asunnostaan sekä hallita kodin toimintoja ei muutoin onnistu. Yksittäistä laitetta ei hankita, vaan ympäristöhallintalaitte kokonaisuus asiakkaan tarpeista riippuen. Ympäristöhallintalaitteistolla liitytään jo valmiina oleviin laitteisiin esim. televisio tms.

2418 KÄSIVARREN JA/TAI KÄDEN JA/TAI SORMIEN TOIMINTAA AUTTAVAT TAI KORVAAVAT VÄLINEET

241806 Otteenmuuntajat ja niiden lisävarusteet

Otteenmuuntajat mm. kynän paksunnokset, asiakas hankkii itse.

241827 Toiminnan sallivat käsivarren tuet

Käsivarsituki lainataan perusterveydenhuollosta asiakkaalle, joka tarvitsee yläraajan tukemista päivittäisissä toiminnoissa.

2421 OTTEEN PIDENTIMET

242103 Tarttumapihdit, käsikäyttöiset

Tarttumapihdit lainataan perusterveydenhuollosta aikuisille ja lapsille erikoissairaanhoidosta, jonka fyysinen toimintakyky on rajoittunut siten, että hänellä on vaikeuksia ulottua esim. kaappien hyllyille tai lattialle.